

Visie zonne-energie

DEFINITIEF

BügelHajema

Ruimte voor de leefomgeving

Visie zonne-energie

DEFINITIEF

17 september 2019

Projectnummer 099.00.37.00.00

Ruimte voor de leefomgeving

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Noodzaak voor zonnevelden	7
2.1	Noodzaak vanuit energietransitie	7
2.2	Indicatie energiebehoefte 2050 in de gemeente Heusden	8
2.3	Indicatie voor behoefte aan zon en wind in Heusden	10
2.4	Inschatting ruimte voor andere vormen van duurzame energie	11
2.5	Inschatting ruimte voor zonnepanelen op gebouwen en binnen bestaand stedelijk gebied	13
2.6	Fasering	16
2.7	Aanwijzen projectlocaties	18
3	Afwegingskader	20
3.1	Locatieafweging	22
3.1.1	Combinatie locaties en/of stedelijk gebied	22
3.1.2	Randzones langs de kernen	23
3.1.3	Overige locaties in het buitengebied	24
3.1.4	Cultuurhistorisch waardevolle gebieden: schootsvelden en Baardwijkse Overlaat	24
3.1.5	Natuurnetwerk Brabant (NNB)	27
3.2	Maatschappelijke meerwaarde	28
3.3	Meeprofiteren van de lokale samenleving	28
3.4	Zorgvuldige landschappelijke inpassing	29
3.5	Landschappelijke kwaliteitsverbetering	31
3.6	Meervoudig ruimtegebruik	32
3.7	Algemene voorwaarden	33
3.7.1	Positief advies beheerder elektriciteitsnetwerk	33
3.7.2	Effecten op de leefomgeving	33
3.7.3	Participatie en proces	34
	Bijlagen	37
	Bijlage 1: Notitie Energiek Heusden	38
	Bijlage 2: Kaart deelgebieden	39
	Bijlage 3: Aangewezen projectlocaties	40
	Bijlage 4: Totstandkoming visie	44
	Bijlage 5: Ontwerprichtlijn per landschappelijk deelgebied	48

1 Inleiding

De gemeente Heusden zet zich in op de energietransitie. Energietransitie is een breed begrip, dit kan in meerdere onderdelen opgesplitst worden. Het gaat over energiebesparing, duurzame energieopwekking en zo efficiënt mogelijk gebruik maken van beschikbare energie.

Deze visie gaat over de (grootschalige) opwek van duurzame zonne-energie, zoals zonnepanelen. Het hangt samen met de bredere energievisie van de gemeente Heusden, waarin ook zaken als wind-energie, biomassa, geothermie en een warmtenet aan de orde komen. Zonnepanelen zijn daar ook een onderdeel van.

Zonnepanelen in veldopstelling, ook wel zonnepanelen of zonneparken, zijn een populaire vorm van duurzame energieopwekking. Omdat zonnepanelen vaak pas rendabel worden vanaf een paar hectare, kunnen ze een grote impact hebben. In deze visie wegen we af of de impact van zonnepanelen opweegt tegen de opbrengsten, en onder welke voorwaarden. Als gemeente willen we niet afwachten, maar ook geen overhaaste stappen nemen waar we later mogelijk spijt van krijgen. Daarom biedt de gemeente alleen ruimte voor zonnepanelen als er ook nadrukkelijk sprake is van maatschappelijke meerwaarde. De visie bestaat uit een beschrijving van de noodzaak van zonnepanelen en een afwegingskader. In beginsel zijn zonnepanelen in het buitengebied op grond van het gemeentelijk en ook het provinciaal beleid niet toegestaan, maar voor bepaalde gevallen kan hierop een uitzondering bestaan. Aan de hand van het afwegingskader kunnen zich aandienende initiatieven worden beoordeeld. In de visie wordt ook aangegeven op welke manier de gemeente die afweging wil doen in overleg met de initiatiefnemers.

Duurzaamheidsagenda en Coalitieprogramma

Met de Duurzaamheidsagenda en het Coalitieprogramma zijn er duurzaamheidsambities verwoord. Deze hebben betrekking op biodiversiteit, circulaire economie, klimaatadaptatie, leefbaarheid en energie. Voorliggende visie gaat in op het onderdeel energie, in het bijzonder energie uit zonnepanelen.

De belangrijkste uitdaging waarvoor de gemeente in de komende periode staat is de energietransitie, overgang naar duurzame vormen van energie. Om in 2050 de uitstoot van CO₂ naar nul te krijgen, moeten er nu grote stappen gezet worden. Plaatsing van zonnepanelen kan daar een bijdrage aan leveren. Plaatsing van zonnepanelen wordt in coöperatief verband mogelijk gemaakt, zodat een aanzienlijk deel van de revenuen terugvloeit naar de lokale samenleving.

In lijn met het Energieakkoord zijn doelen gesteld voor een energiebesparing van minimaal 15% voor de periode 2018-2022 en meer opwek van duurzame energie door ondernemers uit de gemeente Heusden. Een van de concrete projecten die naar deze doelen toewerkt, is 'Elke kern een zonnepaneel'. Zonne-energie is één van de hernieuwbare energiebronnen waar de gemeente op in wil zetten. Zonne-energie kent veel potentie en kan relatief snel gerealiseerd worden. Het blijft noodzakelijk om ook in te zetten op andere vormen van hernieuwbare energie. Wind en zon zijn complementair aan el-

kaar. Het biedt energetische voordelen als er meerdere vormen van duurzame energie beschikbaar zijn.

Ambitiekaart Energie

De Ambitiekaart Energie is een nadere uitwerking van het onderdeel energie van de duurzaamheidsagenda. Samen met Energiek Heusden, Werkplaats de Gruyter, een aantal betrokken ondernemers en inwoners is een Ambitiekaart Energie opgesteld. Dit om zowel de relatie tussen de beoogde doelstelling (Heusden in 2050 energieneutraal) en de enorme opgave overzichtelijker en meer behapbaar te maken alsook de overgang naar een energieneutraal Heusden te versnellen. Hierbij wordt globaal aangegeven hoe deze gezamenlijke doelstelling te realiseren. In de aanpak worden de volgende vier oplossingsrichtingen onderscheiden; besparing, nieuwe warmte, innovatie en duurzame opwekking van elektriciteit (wind en zon). In voorliggende visie zonne-energie wordt deze laatste oplossingsrichting, wat betreft duurzame opwekking van elektriciteit uit zonnepanelen, verder vormgegeven.

Initiatieven

Bij de gemeente hebben zich inmiddels al een aantal initiatiefnemers gemeld met de vraag of er mogelijkheden zijn voor het realiseren van een zonnenveld. Met deze visie wordt ook hen een duidelijk kader gegeven voor de haalbaarheid en uitwerking van hun plannen.

Verordening Ruimte Provincie Noord-Brabant

De Verordening Ruimte zet zonnepanelen bij voorkeur op daken, braakliggende terreinen of in aansluiting op stedelijk gebied. De verwachting is dat dit onvoldoende is om in de energiebehoefte te voorzien. Zonnevelden in het buitengebied zijn mogelijk, mits de noodzaak om te kunnen voldoen aan de doelstellingen voor het opwekken van duurzame energie wordt aangetoond in een visie. Het opstellen van een visie zonne-energie is dus noodzakelijk vanuit de provinciale regelgeving.

In de Verordening Ruimte is aangegeven dat buiten bestaand stedelijk gebied alleen zonnevelden mogelijk gemaakt kunnen worden, mits aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- uit een gemeentelijke visie blijkt dat de aanwijzing van een projectlocatie nodig is om te kunnen voldoen aan de doelstellingen voor het opwekken van duurzame energie;
- in deze visie is afgewogen welke locaties binnen de gemeente geschikt zijn gelet op aspecten van zorgvuldig ruimtegebruik en ruimtelijke kwaliteit;
- de ontwikkeling een maatschappelijke meerwaarde geeft;
- de ontwikkeling inpasbaar is in de omgeving.

Op basis van de gemeentelijke visie kan op een projectlocatie door middel van omgevingsvergunningen (uitgebreide procedure) medewerking worden verleend aan een zonneveld voor ten hoogste 25 jaar. Hierna dient de bestaande toestand te worden hersteld.

Totstandkoming visie

Deze visie zonne-energie is voorbereid in de vorm van drie werkateliers van de gemeente met maatschappelijke partners in de periode tussen oktober en december van 2018. De betrokken stakeholders zijn Energiek Heusden, ZLTO Oostelijke Langstraat, Duinboeren, provincie Noord-Brabant, Natuur- en milieuvereniging Heusden, Enexis en Waterschap Aa en Maas. In het laatste werkatelier hebben gemeenteraadsleden en fractieondersteuners ook meegedaan aan de discussie.

Dit heeft geleid tot een ontwerpvisie die ter inzage heeft gelegen. Alle opgehaalde reacties op de ontwerpvisie zijn input geweest voor verdere uitwerking van deze visie. De belangrijkste wijziging is de keuze om het beleid stapsgewijs in te zetten en te starten met twee gedefinieerde projecten in plaats van het uitgeven van 65 hectare. Deze projecten zijn het zonneveld in het project Hedikhuizen Duurzaam en de ontwikkeling van een zonneveld op de voormalige vuilstort bij bedrijventerrein Bakkersdam.

In bijlage 4 is verdere uitleg te vinden over de werkwijze in de werkateliers en totstandkoming van de visie.

Opbouw visie

In het volgende hoofdstuk hebben we onderbouwd dat er locaties voor zonnevelden nodig zullen zijn om onze duurzaamheidsambities te halen.

Hoofdstuk 3 is de kern van deze visie en bevat het afwegingskader om initiatieven voor zonnevelden te kunnen beoordelen.

2 Noodzaak voor zonnevelden

2.1 Noodzaak vanuit energietransitie

Klimaatakkoord Parijs

Na het Klimaatakkoord Parijs in 2015 wordt mondiaal ingezet op verduurzaming van handelen en processen. De doelstelling is om in 2030 bijna de helft (49%) minder broeikasgassen uit te stoten dan in 1990. Elk land moet eigen, nationale maatregelen nemen om het wereldwijd afgesproken doel te halen. In Nederland doen we dat door met elkaar -overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke partijen- een Klimaatakkoord te sluiten. Hiervoor zijn aan zogenaamde klimaattafels onderhandelingen gevoerd.

Uit recente berichten blijkt dat het verminderen van uitstoot van broeikasgassen minder snel gaat dan was afgesproken. De overheid neemt daarom actief stappen, om de doelstelling uit het Klimaatakkoord te behalen. Zonnevelden dragen bij aan deze doelstelling.

Energieakkoord

Op nationaal niveau heeft dat onder andere gezorgd voor het SER Energieakkoord. Hierin vormen 10 pijlers de basis voor duurzame groei en een aanpak voor het klimaatprobleem. Energiebesparing, het opschalen van hernieuwbare energieopwekking en decentrale opwekking van hernieuwbare energie zijn de eerste 3 pijlers.

Uit Energieakkoord:

Om stappen te zetten op weg naar een energieke samenleving is samenwerking tussen overheid en marktpartijen een vereiste, en een forse investering in energie-innovatie, energiebesparing en hernieuwbare energieopwekking. Verduurzamen als gezamenlijke missie van overheid en samenleving!

Brabantse Omgevingsvisie

De Brabantse Omgevingsvisie, die eind 2018 is vastgesteld, focust op vier grote maatschappelijke opgaven, waar de provincie samen met alle Brabanders aan wil werken. Energietransitie is één van deze opgaven.

De provincie Noord-Brabant wil bijdragen aan de doelstelling van minder dan 2° C opwarming uit het Klimaatakkoord. De doelstelling van reductie van uitstoot van broeikasgassen zet Brabant op 50% in 2030. Dit wordt in de Omgevingsvisie vertaald naar twee stappen: het verminderen van energieverbruik en verduurzaming van energie.

De opwekking van energie biedt kansen voor het versterken van de sociale samenhang in de samenleving door lokaal samen te werken, de lokale veerkracht te versterken en het maatschappelijk rendement te verhogen. De provincie Noord-Brabant wordt in de Omgevingsvisie gezien als innovatiegidsgebied en proeftuin voor de energietransitie.

De Provincie neemt een richting gevende en stimulerende rol in. Voor de feitelijke realisering spelen gemeenten en initiatiefnemers de hoofdrol.

2.2 Indicatie energiebehoefte 2050 in de gemeente Heusden

Door POSAD is een analyse gemaakt van de provincie Noord-Brabant¹, waar, in verschillende scenario's, de potentie voor het winnen van hernieuwbare energie per type is opgenomen. Deze analyse heeft bijgedragen aan de eerste opzet voor een Regionale Energiestrategie (RES², 2017). Hierin wordt de regionale opgave in beeld gebracht, en zijn enkele scenario's uitgewerkt. Voor de RES-regio Hart van Brabant zijn cijfers van de POSAD-analyse³ voor de regio Midden-Brabant mede-gebruikt. Cijfers met betrekking tot de gemeente Heusden zijn daarin niet meegenomen.

In samenwerking met Energiek Heusden is de energietransitie in beeld gebracht, specifiek voor de gemeente Heusden. De integrale notitie van Energiek Heusden is als bijlage 1 opgenomen.

In beide studies is gewerkt met kengetallen op basis van bestaande technologie, besparing van energie en opwekking van duurzame energie. De data uit de notitie van Energiek Heusden is ook gebruikt als basis voor het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2019 en Ambitiekaart Energie (benoemd in hoofdstuk 1).

Om de energiebehoefte voor 2050 te bepalen, wordt eerst gekeken naar het huidige verbruik. Vervolgens worden oplossingsrichtingen behandeld. Aan het einde van het hoofdstuk wordt een indicatie gegeven van de benodigde zonnepanelen en windturbines om te voldoen aan de behoefte.

Huidig energieverbruik (2017)

In onderstaande tabel is het huidige energieverbruik van de gemeente Heusden berekend. Wat elektriciteit en gas betreft zijn de gegevens ontleend aan openbare cijfers die netbeheerder Enexis publiceert. Het brandstofverbruik voor vervoer is afgeleid uit landelijke cijfers.

Energieverbruik in Heusden in 2017				
Product	Hoeveelheid	In TeraJoule	Kosten voor verbruiker	Kosten per TeraJoule
Elektriciteit	200 miljoen kWh	720	€ 35 miljoen	€ 48.000
Aardgas	75 miljoen m ³	2.344	€ 40 miljoen	€ 17.000
Autobrandstof	30 miljoen liter	1.080	€ 35 miljoen	€ 32.000
Totalen		4.050	€ 110 miljoen	

Bron: Energiek Heusden, Energietransitie gemeente Heusden, doelstellingen en oplossingsrichtingen (okt. 2018)

Het totale energieverbruik kan globaal worden opgedeeld in vier aspecten: mobiliteit, industrie, landbouw en gebouwde omgeving (o.a. woningen en detailhandel).

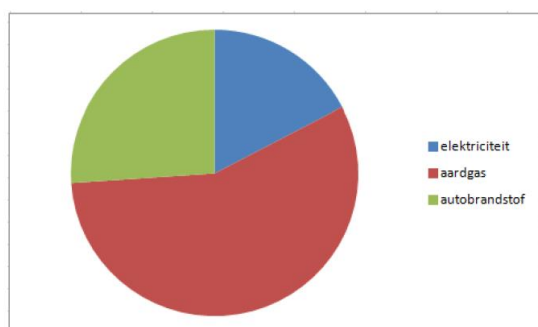
Ter indicatie: het gemiddelde verbruik voor huishoudens op nationaal niveau is 3.000 kWh en 1.470 m³ per jaar. In de gemeente zijn circa 18.500 huishoudens. Dit vertaald zich naar circa 55,5 miljoen kWh elektriciteit en 27 miljoen m³ gas dat jaarlijks door huishoudens wordt verbruikt. Zo'n 28% (200

¹ <http://onderzoeksbank.brabant.nl/onderzoeksbank/onderzoek/gebiedsstrategie-duurzame-energieopgave-provincie-noord-brabant>

² <http://www.energiestrategiehv.nl/wp-content/uploads/2017/01/RES-HvB-strategie-v08122017.pdf>

³ <http://www.energiestrategiehv.nl/wp-content/uploads/2016/11/Gebiedsstrategie-Duurzame-Energieopgave-Midden-Brabant.pdf>

TJ) van het totaal aan verbruikte elektriciteit en 36% (844 TJ) van het totaal aan gas, komt dus voor rekening van huishoudens.

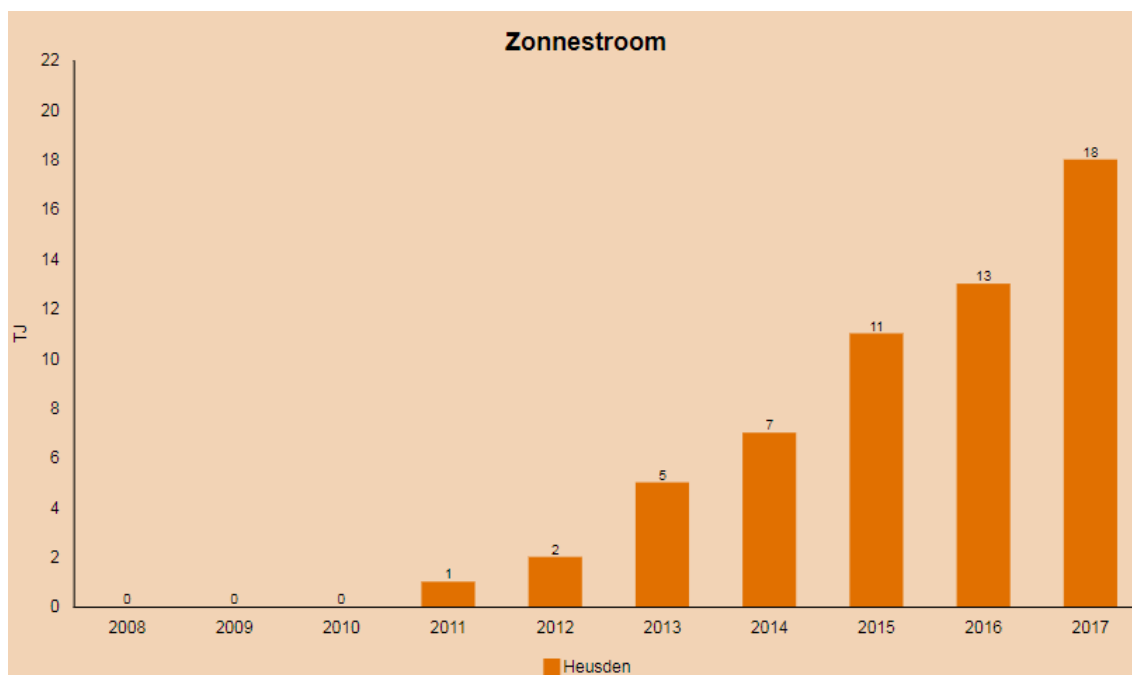
totale omvang
4.050 TeraJoule

Verdeling over de energiedragers in 2017

Bron: Energiek Heusden, Energietransitie gemeente Heusden, doelstellingen en oplossingsrichtingen (okt. 2018)

Huidige situatie zonnepanelen

Blijkens de Klimaatmonitor van Rijkswaterstaat neemt het gebruik van zonnestroom in Heusden toe. De laatste gegevens zijn van 2017, waaruit blijkt dat in Heusden ca 18 TeraJoule wordt opgewekt via zonnepanelen.

Bron: Rijkswaterstaat, Klimaatmonitor:

<https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/Dashboard/Hernieuwbare-Energie/Zonnestroom--315-zonpvtj/>

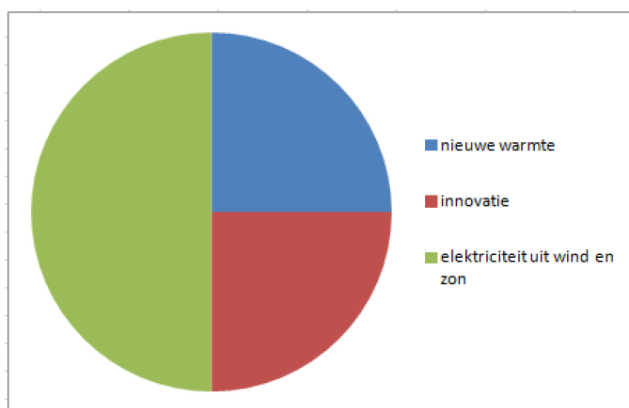
Oplossingsrichtingen

Uit de eerste verkenning van de oplossingsrichtingen, vooral gebaseerd op technieken die op dit moment beschikbaar zijn, is een globale indicatie afgeleid.

Oplossingsrichtingen energietransitie in Heusden		
Oplossing	% van huidig gebruik	Hoeveelheid in TeraJoule
Besparen	20	800
Nieuwe warmte	20	800
Innovatie	20	800
Opwekken d.m.v. zon en wind	40	1600

Bron: Energiek Heusden, Energietransitie gemeente Heusden, doelstellingen en oplossingsrichtingen (okt. 2018)

Het toepassen van deze oplossingen geeft na de transitie en rekening houdend met de besparing van 800 TeraJoule de volgende verdeling over de energiedragers:

totale omvang
3.200 TeraJoule

Mogelijke verdeling over de energiedragers in 2050

Bron: Energiek Heusden, Energietransitie gemeente Heusden, doelstellingen en oplossingsrichtingen (okt. 2018)

Voor de onderbouwing van deze verdeling over de energiedragers wordt verwezen naar de bijlage 1.

2.3 Indicatie voor behoefte aan zon en wind in Heusden

Eerder in dit hoofdstuk is aangegeven dat de te verwachten behoefte aan elektriciteit 1.600 TeraJoule bedraagt.

Een moderne, 200 meter hoge, windmolen op land zal jaarlijks circa 12 miljoen kWh gaan leveren, dat gelijk staat aan ongeveer 40 TeraJoule. Windturbines op zee vangen meer wind en kunnen hoger zijn waardoor ze meer produceren. Gemakshalve stellen we ze in deze eerste indicatie ook op 40 TeraJoule per jaar per stuk.

Een hectare grond vol zonnepanelen levert momenteel circa 3,5 TeraJoule elektriciteit. Omdat de opbrengst per paneel nog steeds groeit rekenen we hier met 4 TeraJoule per hectare.

De verdeling van de benodigde 1.600 TeraJoule aan elektriciteit uit zon en wind in Heusden zou kunnen zijn:

Inschatting behoefte aan zon en/of wind in Heusden

<i>Oplossing</i>	<i>Aantal</i>	<i>Opbrengst</i>
Duurzame opwek elders (met name wind op zee)	20 windturbines (50% van de behoefte)	800 TJ
EN		
Windturbines in Heusden	20 windturbines (50% van de behoefte)	800 TJ
OF		
Zonnepanelen in Heusden	200 ha (50% van de behoefte)	800 TJ

Bron: Energiek Heusden, Energietransitie gemeente Heusden, doelstellingen en oplossingsrichtingen (okt. 2018)

Dit betekent dat wordt ingeschat dat van de 1.600 Terajoule er 800 Terajoule kan worden opgewekt buiten de gemeente Heusden door middel van, bijvoorbeeld windturbines op zee. Voor 800 Terajoule moet dus binnen Heusden worden voorzien door middel van windturbines of zonnenvelden.

Conclusie:

Op basis van een aantal aannames heeft Energiek Heusden berekend dat er een behoefte is aan 800 Terajoule. Dit kan worden vertaald naar bijvoorbeeld 20 windturbines of 200 ha zonnenvelden. Deze inschatting is gemaakt om een concreet beeld te krijgen van de opgave en is gedaan op basis van beschikbare gegevens. Aannames zijn onder andere dat ook op het terrein van innovatie en besparen van energie forse stappen worden gezet. De aannames zijn in lijn met de Ambitiekaart Energie.

Hierbij dienen twee kanttekeningen te worden geplaatst:

- De vraag is of de ambitie ten aanzien van het besparen van energie haalbaar is. Onder andere door de positieve economische ontwikkeling is er namelijk sprake van een toename van het energiegebruik.
- In de tweede plaats heeft Energiek Heusden dit voor Heusden berekend. Aan de hand van de Regionale Energie- en Klimaat Strategie (REKS) kan het zijn dat regionaal wordt besloten dat Heusden ook moet voorzien in een gedeelte van de behoefte van andere gemeenten, waar weinig ruimte is voor duurzame opwek.

Niettemin wordt de door Energiek Heusden berekende behoefte vooralsnog aangehouden. Tegelijkertijd worden de ontwikkelingen gemonitord. Op basis van resultaten en ervaringen wordt het beleid herijkt.

2.4 Inschatting ruimte voor andere vormen van duurzame energie

Niet alleen zonnepanelen en zonnenvelden kunnen voorzien in duurzame energie. Dat kan ook door middel van windturbines, warmtenetten en het gebruik van biomassa. Voor warmtenetten en biomassa zijn op dit moment geen initiatieven bekend. Daarom is Energiek Heusden in hun inschatting uitgegaan van een onderscheid in windenergie en zonnenvelden.

Om de behoefte aan zonnenvelden te bepalen, moet daarom een inschatting worden gemaakt van de mate waarin in de energiebehoefte kan worden voorzien door middel van windturbines.

Volgens de 'Kadernotitie plaatsingsmogelijkheden windturbines in de gemeente Heusden' (2009) lijken de mogelijkheden in Heusden voor grote windturbines klein. Volgens de kadernotitie is plaatsing op de grotere bedrijfsterreinen, langs de A59 en het (globale) gebied tussen Doeveren en Heesbeen de enige mogelijkheid. De provinciale Verordening Ruimte geeft daarbij aan dat alleen geclusterde opstellingen van minimaal 3 windturbines zijn toegestaan.

In dat licht lijkt het een redelijke aanname om uit te gaan van het realiseren van 6 windturbines. Maar de gemeente onderkent dat hierbij sprake is van grote onzekerheden, mede gelet op de (maatschappelijke) uitvoerbaarheid van het realiseren van windturbines. Anderzijds is de verwachting dat er vanuit de REKS een opgave komt om in Heusden wel windturbines te realiseren. In het najaar van 2019 wordt gestart met de actualisering van het windbeleid. Dit biedt wellicht meer mogelijkheden voor het plaatsen van windturbines.

Gelet op het bovenstaande lijkt de aanname van 6 windturbines redelijk. Daarmee zou een opbrengst van 240 Terajoule kunnen worden bereikt. De energieopbrengst van zonnepanelen dient dan $800 - 240 = 560$ Terajoule te bedragen.

2.5 Inschatting ruimte voor zonnepanelen op gebouwen en binnen bestaand stedelijk gebied

De visie zonne-energie beschrijft de voorwaarden voor (grootschalige) zonnevelden in de gemeente.

Voorkeur voor gebouwgebonden zonnepanelen

De gemeente wil zoveel mogelijk inzetten op het voorzien in de energiebehoefte in het bestaand stedelijk gebied⁴. Hier liggen volop mogelijkheden door het benutten van bestaande daken voor zonnepanelen. In veel gevallen is het plaatsen van zonnepanelen op daken vergunningsvrij. Dit sluit ook aan bij de zogenaamde zonneladder, zoals deze in onderstaande afbeelding is weergegeven.

Uitgangspunt is daarbij dat zoveel mogelijk van onderen naar boven wordt gewerkt. Dus eerst op bestaande gebouwen en pas als laatste in de vorm van zonnevelden.

Volgens onderzoek van Deloitte⁵ is in de gemeente Heusden zo'n 290 hectare aan dakoppervlak qua vorm en oriëntatie geschikt voor zonnepanelen. Er is echter niet bekend welk deel daarvan ook con-

⁴ Hieronder wordt verstaan: stedelijk concentratiegebied en kernen in landelijk gebied, op basis van Verordening Ruimte Noord-Brabant.

⁵ <https://www2.deloitte.com/nl/nl/pages/data-analytics/articles/zonnepanelen.html>

structief geschikt is voor het dragen van zonnepanelen. Daarbij is het overgrote merendeel van de daken in onze gemeente particulier bezit.

De mate waarin het lukt om aan de behoefte aan energie te voorzien door zonnepanelen op daken is lastig in te schatten. De medewerking is nodig van veel verschillende gebouw eigenaren en per gebouw zal het aantal zonnepanelen bescheiden zijn.

Zoals in paragraaf 2.2 aangegeven is, wordt in Heusden in 2017 inmiddels 18 Terajoule opgewekt met behulp van zonnepanelen. Dat is 5 Terajoule meer dan in 2016. Als dit wordt geëxtrapoleerd naar de komende jaren, dan kunnen gebouwgebonden zonnepanelen de komende jaren ca. 20 Terajoule aan energie opleveren. Vooralsnog lijkt dit een redelijke aanname.

De gemeente stimuleert én inspireert gebouw eigenaren om te investeren in de plaatsing van zonnepanelen op hun gebouwen. Dit wordt bijvoorbeeld gedaan door het verstrekken van informatie en het verduurzamen van het eigen gemeentelijk vastgoed. De aanleg van zonnepanelen is hier onderdeel van. Verder lopen er verschillende projecten; Zon op Heusden: zonnepanelen op daken, postcode roos. In 2018 zijn in dit kader zonnepanelen gelegd op De Kubus in Oudheusden en in 2019 op de Caleidoscoop in Vlijmen. Eerder zijn al zonnepanelen gelegd op sporthal Dillenburg en de gemeentewerf in Drunen, sporthal Die Heygrave in Vlijmen en op de gemeentehuizen Drunen en Vlijmen.

Verder gaat de gemeente actief aan de slag met het verduurzamen van bedrijventerreinen. Hiertoe zal in overleg worden getreden met de vertegenwoordigers van de verschillende bedrijventerreinen.

Grondgebonden locaties binnen bestaand stedelijk gebied

Er liggen ook kansen voor grondgebonden opstellingen van zonnepanelen in het bestaand stedelijk gebied (zoals vastgesteld in de Verordening Ruimte Noord-Brabant). Met de realisatie van grondgebonden zonnevelden binnen bestaand stedelijk gebied kan (tijdelijk) invulling worden gegeven aan braakliggende of niet-langdurig in gebruik zijnde terreinen, waaronder braakliggende kavels op bedrijventerreinen of andere onbenutte percelen in de kernen. Het benutten van dergelijke locaties heeft de voorkeur boven een locatie buiten bestaand bebouwd gebied.

Binnen bestaand stedelijk gebied zijn daarnaast volop kansen aanwezig voor meervoudig ruimtegebruik. Bijvoorbeeld door de toepassing van een 'zonnedak' waaronder geparkeerd kan worden, of het combineren van infrastructuur - zoals fietspaden - met zonnecellen of lijnopstellingen, of het combineren van geluidsschermen met zonnepanelen.

Ook voor deze situaties wordt onderzocht in hoeverre het plaatsen van zonnepanelen op dit soort locaties kan worden gestimuleerd.

Een analyse van het bestaand bebouwd gebied levert op dat er niet veel braakliggende terreinen zijn waar zonnevelden kunnen worden geplaatst. De verwachting is dan ook dat hier slechts een bescheiden bijdrage aan de invulling van de behoefte aan energie kan worden voorzien.

Conclusie

Om de behoefte aan zonnevelden buiten bestaand bebouwd gebied te bepalen, moet een inschatting worden gemaakt van de mogelijkheden voor zonnepanelen op bestaande daken en op locaties voor zonnevelden binnen bestaand bebouwd gebied.

De potentie van zonnepanelen op daken is groot, maar door de gefragmenteerde eigendomssituatie en eventueel benodigde bouwtechnische ingrepen van pand tot pand zal dit niet de volledige opgave kunnen invullen. Met het oog op energieneutraliteit in 2050 wordt de aanname gedaan dat zon-opdak een groot deel van de behoefte zal opvangen.

Combinatie locaties (bijv. braakliggend terrein) zijn schaars, hiervoor wordt ingeschat dat een zeer klein gedeelte van de opgave hiermee ingevuld kan worden. Randzones, nabij bestaand stedelijk gebied zullen in potentie een wat groter deel van de opgave kunnen opvangen. Het overige deel van de opgave zonne-energie kan in het buitengebied worden opgevangen.

2.6 Fasering

De gemeente wil de behoefte aan zonnevelden geleidelijk aan gaan invullen. Dat heeft met name te maken met de onduidelijkheid over toekomstige ontwikkelingen in de opwekking van duurzame energie, en de rol van zonnepanelen daarin. De gemeente wil de komende jaren kunnen monitoren in welke mate gebouwgebonden zonnepanelen daadwerkelijk zijn gerealiseerd. Verder wordt de komende tijd de Regionale Energie en Klimaat Strategie (REKS) uitgewerkt, die ook van invloed kan zijn op de ingeschatte behoefte. Daarnaast wil de gemeente ervaring opdoen met de wijze waarop zonnevelden buiten bestaand stedelijk gebied gerealiseerd worden.

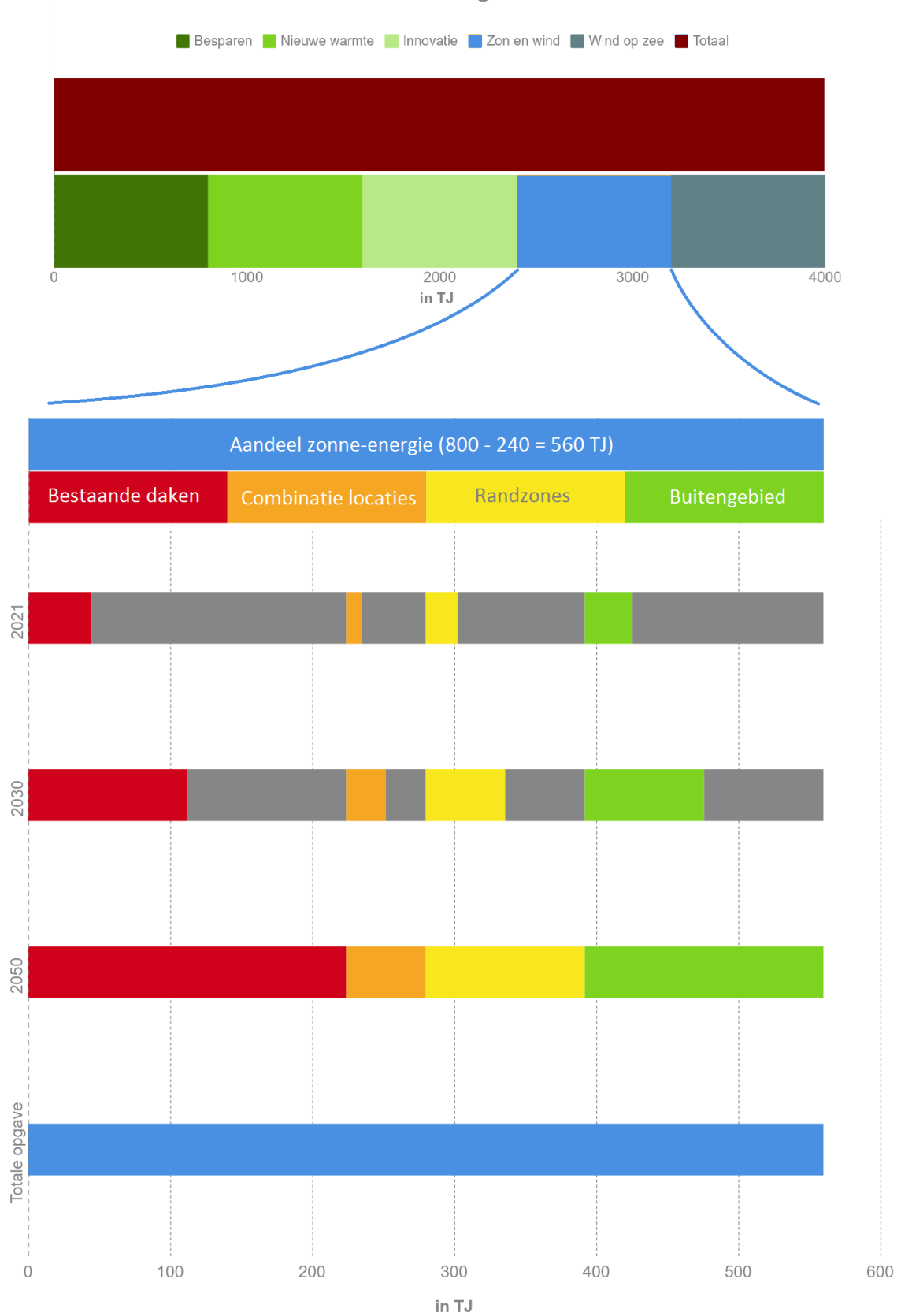
De gemeentelijke opgave voor zonne-energie is 560 TJ (par. 2.4), en de doelstelling is om 50% van de opgave behaald te hebben in 2030 en energieneutraal te zijn in 2050. Om deze doelstellingen te halen gaat de gemeente uit van een gefaseerde aanpak. Deze fasering biedt de gemeente ruimte om op kleine schaal een begin te maken met alle treden uit de zonneladder. Zon-op-dak wordt gestimuleerd en er wordt alleen medewerking verleend aan zonnevelden als deze worden aangewezen als projectlocaties⁶ die door, of met, de lokale samenleving worden ontwikkeld.

Onverminderd blijft het streven van de gemeente om zo veel mogelijk gebruik te maken van bestaande daken. Dit kan betekenen dat, bij herijking van deze visie, de ruimte voor zonnevelden buiten bestaand stedelijk gebied naar beneden wordt bijgesteld.

Deze fasering en opgewekte duurzame energie zijn in het schema op de volgende pagina verwerkt.

⁶ Projectlocaties worden nader behandeld in paragraaf 2.7

Totaal energieverbruik

2.7 Aanwijzen projectlocaties

De gemeente zoekt naar een balans tussen enige ruimte bieden enerzijds en anderzijds garanderen dat zonnevelden zorgvuldig worden vormgegeven en van meerwaarde zijn voor de samenleving van Heusden. Uitgangspunt is dus: we doen het met en voor elkaar.

Ruimte voor initiatieven

In Heusden is ruimte voor zonnevelden, maar wel op een gepaste manier. De gemeente gaat ruimte geven aan initiatieven en projecten die uitzonderlijk zijn in de manier waarop ze zorgvuldig omgaan met de beperkte ruimte en daarbij van meerwaarde zijn voor de samenleving van Heusden, doordat ze met, door en voor die samenleving ontwikkelt worden. Dit wordt beoordeeld aan de hand van de criteria in het afwegingskader in hoofdstuk 3.

Aan initiatiefnemers wordt de mogelijkheid gegeven om een projectvoorstel in te dienen, waarin er nadrukkelijk sprake moet zijn van voldoende maatschappelijke meerwaarde, zorgvuldig ruimtegebruik en meerwaarde voor de omgeving. Dit wordt door het College van B&W beoordeeld. Als het College dit als voldoende beoordeeld, wijst het College dit initiatief aan als een projectlocatie voor een zonneveld.

Een dergelijke projectlocatie kan vervolgens in overleg met de gemeente verder worden uitgewerkt. Het aanwijzen van een projectlocatie is op zichzelf onvoldoende voor het verlenen van een omgevingsvergunning. Wel wordt het dan mogelijk om een omgevingsvergunning (uitgebreide procedure) aan te kunnen vragen en met afwijking van het geldende bestemmingsplan over te gaan tot mogelijke realisatie van het voorgestelde zonneveld.

Aangewezen projectlocaties

De gemeente wil op kleine schaal al een start kunnen maken. Daarom wordt ervoor gekozen om twee projecten op voorhand al als projectlocatie aan te wijzen. Deze voldoen reeds aan het criterium “voldoende meerwaarde”. Met deze projecten kan de gemeente ervaring opdoen met en leren van de ontwikkeling van zonnevelden.

De voorgestelde projecten zijn:

1. het zonneveld in het project “Hedikhuizen Duurzaam”;
2. de ontwikkeling van een zonneveld op de voormalige stortplaats nabij bedrijventerrein Bakkersdam in samenwerking met lokale partijen;

Voor beide projecten blijven de toetsingskaders uit het stroomschema van toepassing. De projecten worden nader toegelicht in bijlage 3.

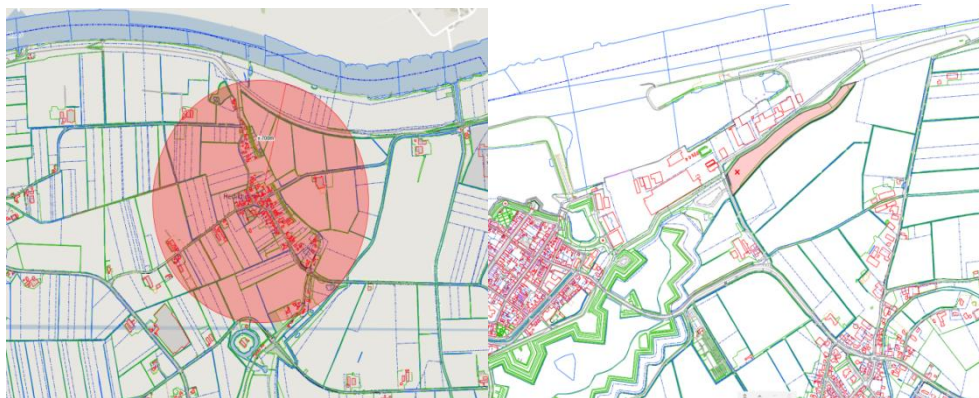
Korte toelichting op projecten:

1 – Hedikhuizen Duurzaam

In het dorp Hedikhuizen wordt gewerkt aan een plan om het volledige dorp energieneutraal te maken. Onderdeel van deze plannen is een klein zonnenveld (ong. 1 tot 2 hectare) dat direct bijdraagt aan het nieuwe energiesysteem van het dorp en ook in financiële zin bijdraagt aan de verduurzamingsplannen van het dorp. Het zonnenveld in dit project is daarmee niet alleen een 100% lokaal initiatief, maar draagt ook direct bij aan de energietransitie van Hedikhuizen en omgeving. Door dit initiatief te benoemen als afzonderlijk project, maakt gemeente Heusden het mogelijk dat dit project van de inwoners van Hedikhuizen zich in haar eigen tempo kan ontwikkelen richting realisatie. Omdat nog niet exact duidelijk is welke locatie in Hedikhuizen gekozen zal worden als projectlocatie voor het zonnenveld, is voorlopig een zone rondom het dorp aangewezen als projectlocatie.

2 – Voormalige stortplaats Bakkersdam

Aan de zuidelijke rand van bedrijventerrein Bakkersdam (Vesting Heusden) ligt een voormalige stortplaats die in eigendom is van de gemeente. Deze locatie ligt dichtbij de Vesting Heusden en de kernen Herpt en Oudheusden en is ongeveer 2,5 hectare groot. De gemeente wil dit onbruikbaar geraakte stuk grond opnieuw een functie geven door het beschikbaar te stellen voor de energietransitie. Daarom willen we samen met de omliggende kernen en lokale partijen als Energiek Heusden, het Klimaatplein Heusden en de ondernemers van Bakkersdam onderzoeken op welke manier de realisatie van een zonnenveld op deze locatie optimaal kan bijdragen aan de opgave voor de verduurzaming van de leefomgeving in dit gebied. Inzet is om ook hier een 100% lokaal initiatief te ontwikkelen.

Afbeeldingen: Locaties van voorgestelde projecten Hedikhuizen Duurzaam (l) en voormalige stortplaats Bakkersdam (r)

Evaluatie

Op basis van deze projecten wordt bepaald of de toetsingskaders en werkwijze omtrent zonnepanelen in veldopstelling de gewenste resultaten oplevert. Naar verwachting zijn doelstellingen uit de Regionale Energie en Klimaat Strategie (REKS) dan ook bekend, wat mogelijk tot heroverweging van deze visie leidt.

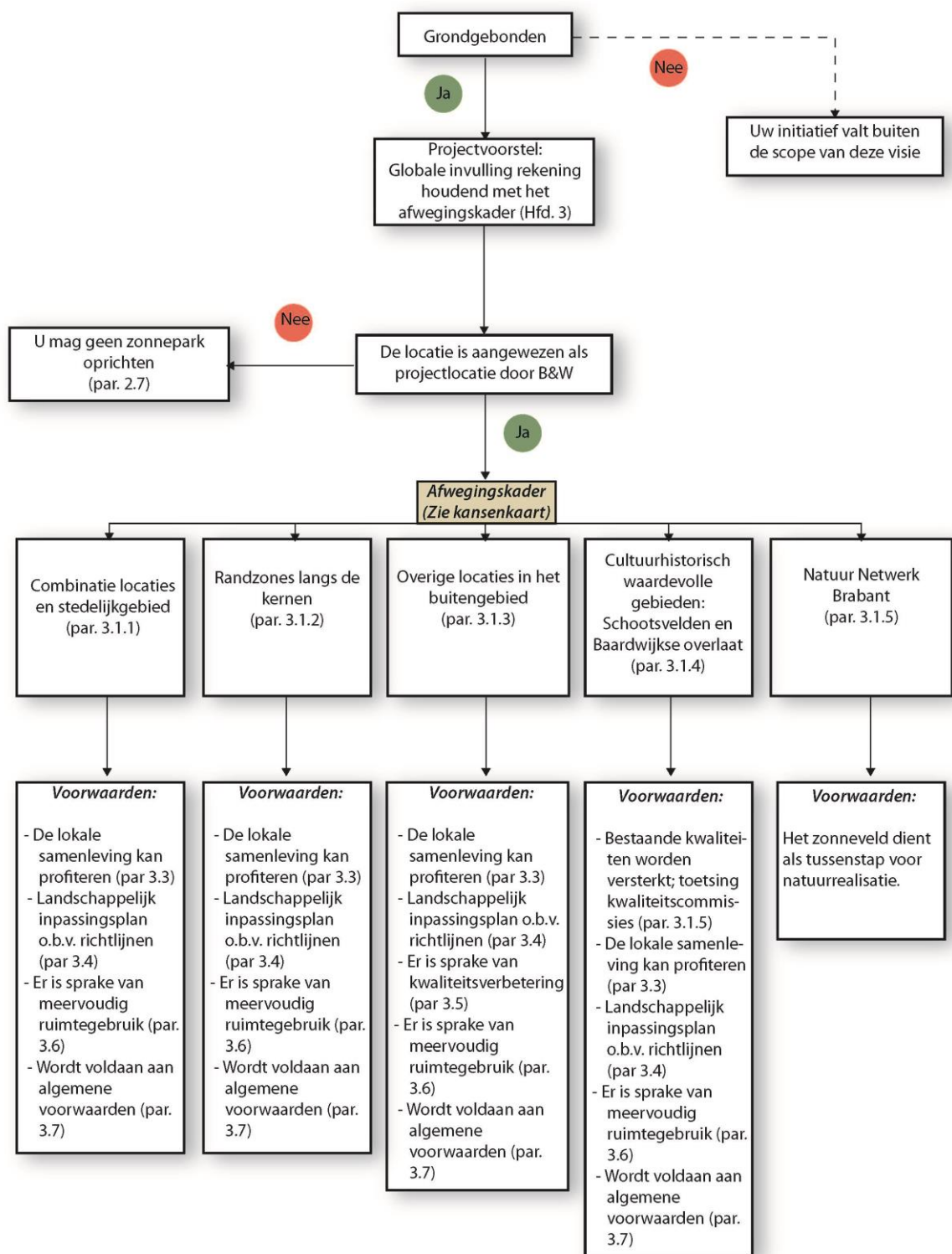
3 Afwegingskader

Om te bepalen of een zonneveld mag worden ontwikkeld op de aangewezen projectlocaties - en onder welke voorwaarden - heeft de gemeente Heusden het stroomschema op de volgende bladzijde opgesteld. *Wanneer u het stroomschema doorlopen heeft, zal blijken of uw initiatief kansrijk is om als projectvoorstel in te dienen.*

Onderstaand is een nadere uitleg van het schema opgenomen. Trede 0, gebouwgebonden zonnepanelen hebben te allen tijde de voorkeur op grondgebonden zonnepanelen. Deze vallen echter buiten de scope van deze visie.

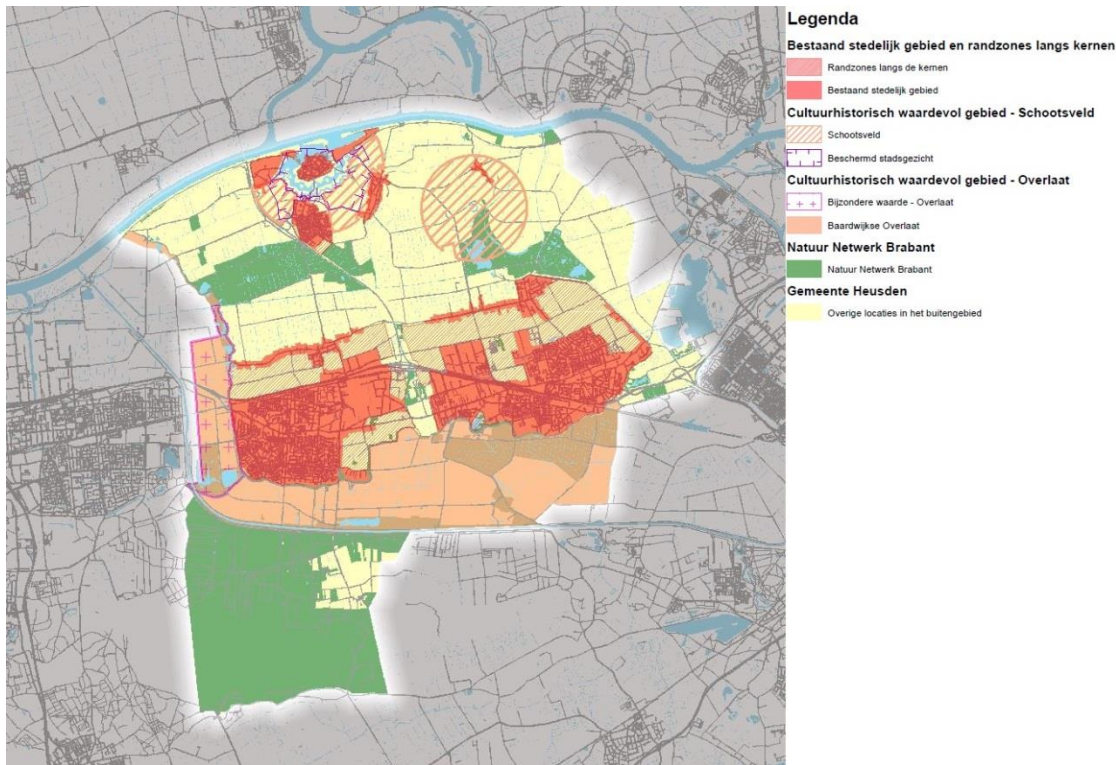
Voor grondgebonden zonnepanelen wordt ook de zonneladder aangehouden, dit is in grote lijnen terug te zien in de indeling van de paragrafen. Locaties waarbij geen nieuw ruimtebeslag plaatsvindt en zonnenvelden worden gecombineerd met een andere functie of een ander doel vormen de eerste trede (zie par. 3.1.1). De tweede trede heeft betrekking op locaties nabij bestaand stedelijk gebied (zie par. 3.1.2). Overige locaties vormen de derde trede (zie par. 3.1.3).

In alle gevallen zijn de algemene voorwaarden van toepassing die zijn opgenomen in paragraaf 3.7.

3.1 Locatieafweging

De mogelijkheden voor zonnevelden zijn afhankelijk van het deelgebied, zoals onderstaand aangegeven op de kansenkaart (een grotere versie van de kaart is te vinden in bijlage 2). De deelgebieden worden hieronder nader beschreven.

Naast de algemene voorwaarden uit paragraaf 3.7, gelden voor veldopstellingen altijd de voorwaarden van landschappelijke inpassing en lokale participatie. Zoals nader toegelicht in de paragrafen 3.3 en 3.4.

3.1.1 Combinatie locaties en/of stedelijk gebied

Om het gebruik van agrarische gronden te ontzien, hebben locaties in stedelijk gebied en locaties waar zonnevelden kunnen worden gecombineerd met andere functies de voorkeur. Voorbeelden zijn:

- een zonneveld op een voormalig vuilstortterrein of braakliggend/ongebruikt terrein;
- een zonneveld als onderdeel van een geluidswal of geluidsscherm of op een andere wijze gecombineerd met infrastructuur;
- een zonneveld op een zuiveringsinstallatie.

De voorbeelden zijn niet limitatief. Ook andere varianten worden positief benaderd.

Voor zover niet gekoppeld aan infrastructuur vormt landschappelijke inpassing een belangrijke voorwaarde.

In deze categorie vormen voormalige agrarische bedrijfserven een bijzondere categorie. In het bestemmingsplan buitengebied zijn hiervoor al hergebruiksmogelijkheden opgenomen. Hier wordt hergebruik ten behoeve van het realiseren van een zonneveld aan toegevoegd. In ruil voor de sloop

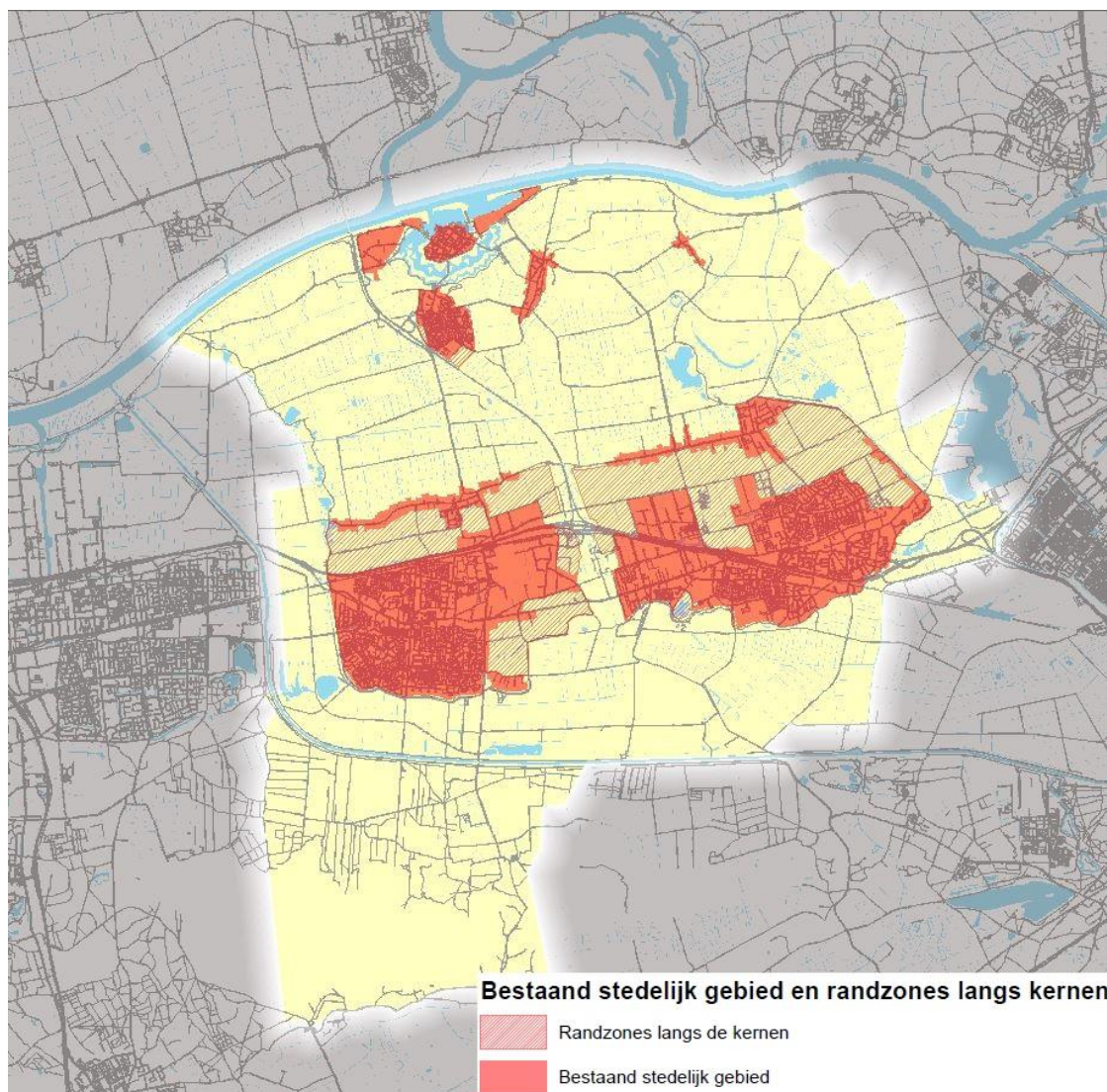
van de voormalige agrarische bebouwing kan dan een zonneveld van maximaal 2 ha binnen het bouwvlak worden gerealiseerd. Op deze manier kan het boeken van ruimtelijke kwaliteitswinst (sloop gebouwen) wordt gecombineerd met het leveren van een bijdrage aan de energietransitie.

Een essentiële voorwaarde is dat er sprake moet zijn van een zorgvuldige landschappelijke inpassing. Daarbij vormen de kernkwaliteiten en de ontwerprichtlijnen uit de Ontwikkelingsvisie buitengebied het uitgangspunt (zie bijlage 5). Dit soort locaties hebben de voorkeur om te worden toegewezen als projectlocatie boven locaties volgens paragraaf 3.1.2 t/m 3.1.5.

3.1.2 Randzones langs de kernen

Gebieden dicht bij het bestaand stedelijk gebied zijn kansrijk voor de plaatsing van een zonneveld. Deze randzones zijn dicht bij de energieafnemers (postcoderoos, lokale energiecoöperaties) en de aansluitpunten op het net gelegen. Dit draagt bij aan zorgvuldig ruimtegebruik.

Voor de randzones is uitgegaan van de zoekgebieden voor stedelijke ontwikkeling uit de provinciale Verordening Ruimte.

In aanvulling daarop is het dekzandgebied tussen Drunen en Elshout en tussen Vlijmen en Haarsteeg als randzone aangemerkt. Dat is al een intensief gebruikt gebied en ligt ingesloten tussen de kernen. Dit kan daarom ook als randzone rond de kernen worden beschouwd. Aandachtspunt hierbij is dat het zonneveld niet een beeld mag opleveren waarbij de verschillende kernen aan elkaar groeien. Ook moet het veld passen bij de aard, maat en schaal van de omgeving en de kern waar het op aansluit. De voorwaarden uit de paragrafen 3.3, 3.4, 3.6 en 3.7 zijn hierbij van toepassing.

Dit soort locaties hebben de voorkeur om te worden toegewezen als projectlocatie boven locaties volgens paragraaf 3.1.3 t/m 3.1.5.

3.1.3 Overige locaties in het buitengebied

Voor alle overige locaties buiten het bestaande bebouwd gebied geldt een 'nee,tenzij'-benadering: hier zijn geen mogelijkheden voor zonnevelden, tenzij aan de voorwaarden in de paragrafen 3.3, 3.4, 3.5, 3.6 en 3.7 wordt voldaan. Dit soort locaties hebben de voorkeur om te worden toegewezen als projectlocatie boven locaties volgens paragraaf 3.1.4 en 3.1.5.

3.1.4 Cultuurhistorisch waardevolle gebieden: schootsvelden en Baardwijkse Overlaat

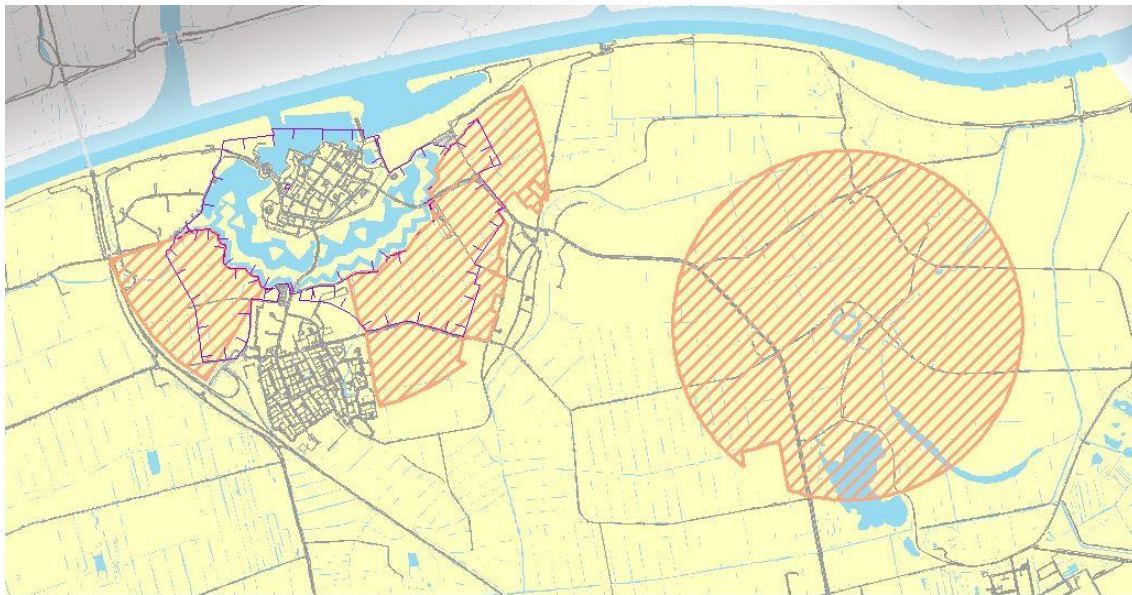
In cultuurhistorisch waardevolle gebieden geldt een 'nee,tenzij'-benadering: hier zijn geen mogelijkheden voor zonnevelden, tenzij aan de voorwaarden in de paragrafen 3.3, 3.4, 3.5, 3.6 en 3.7 wordt voldaan. In deze visie wordt onderscheid gemaakt tussen de schootsvelden en de Baardwijkse Overlaat. De locaties uit paragraaf 3.1.1 t/m 3.1.3 hebben de voorkeur om te worden toegewezen als projectlocatie boven dit soort locaties.

Schootsvelden

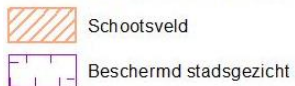
Vesting Heusden

De vesting Heusden geniet sinds 1972 de status van Rijksbeschermd stadsgezicht. Hiermee worden de stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarden veiliggesteld.

Bij het beschermde stadsgezicht hoort ook het vrije schootsveld rondom de vesting. Binnen dit vrije schootsveld heeft het behoud van het open karakter prioriteit, maar zonnevelden zijn hier niet helemaal uitgesloten. Indien de bestaande waarden en aanzichten voldoende worden beschermd, is een zonneveld mogelijk.

Cultuurhistorisch waardevol gebied - Schootsveld

Initiatieven binnen het schootsveld worden voorgelegd aan de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit en waar nodig aan de Rijksdienst Cultureel Erfgoed om te beoordelen in hoeverre een zonneveld is te verenigen met het behoud van de bestaande waarden en aanzichten van het beschermd stadsgezicht en deze door een dergelijke ontwikkeling niet onevenredig worden aangetast.

Schootsveld Fort Hedikhuizen

Ten zuiden van Hedikhuizen ligt het fort Hedikhuizen, een klein verdedigingsfort. In 1505 is er voor het eerst sprake van een versterking op deze plaats. Het bestaat uit een onregelmatig gesloten aardwerk met natte gracht en versterkt legeringsgebouw. De militaire functie van het fort werd in 1952 opgeheven. Vanwege de cultuurhistorische waarde is het fort met bijbehorende schootsveld met een aanduiding in het bestemmingsplan opgenomen.

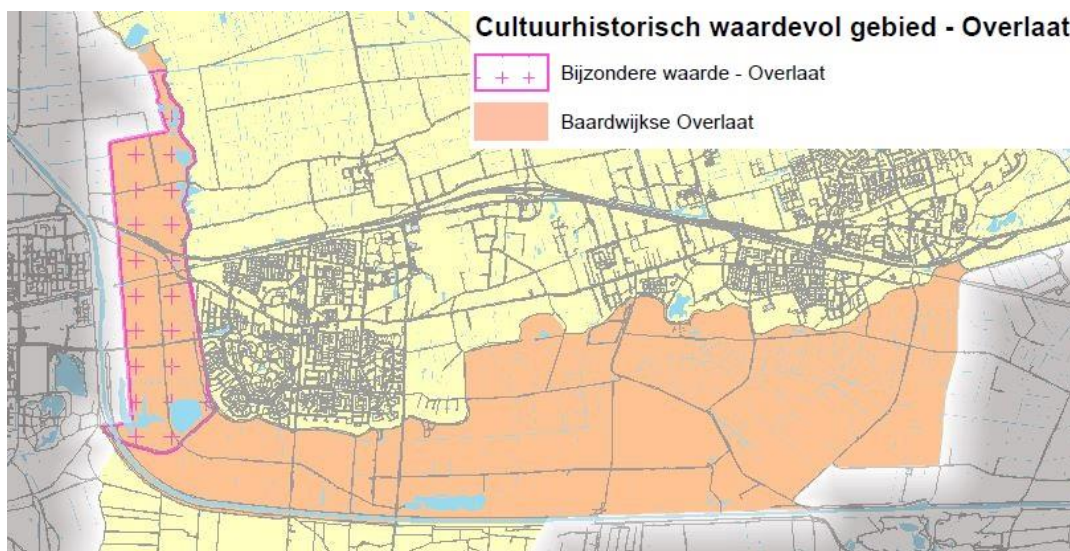
Hiervoor gelden dezelfde voorwaarden als het schootsveld voor de vesting.

Baardwijkse Overlaat

De Baardwijkse Overlaat is een cultuurhistorisch waardevol gebied ten oosten van het Drongelens Kanaal, en is in 1766 aangelegd om het water van de Maas op te vangen in tijden van overstromingen. Het gebied heeft historisch ook een rol gespeeld als onderdeel van de waterlinie.

De Overlaat heeft al enige tijd de waterbergende en militaire functie verloren. Maar de ligging tussen de Loonse en Drunense Duinen en Elshoutse Wielen en de verbinding met de Bergsche Maas maakt het een belangrijke verbindende schakel van natuurgebieden. Om die reden is het door de provincie aangemerkt als cultuurhistorisch waardevol (oranje gebied op de kaart).

In het cultuurhistorisch waardevolle gebied zijn de waarden niet zodanig dat de aanleg van zonnevelden moet worden uitgesloten. Vanzelfsprekend moet bij de aanleg van een zonneveld in dit gebied wel respectvol met de aanwezige cultuurhistorische waarden worden omgegaan. De waarden en kenmerken van de Baardwijkse Overlaat zijn geformuleerd in het provinciale beleid.

Het deel van de Overlaat tussen Waalwijk en Drunen is van bijzondere waarde (gearceerde gebied Overlaat op de kaart). Openheid en herkenbaarheid van de Overlaat is hier van groot belang. Het behoud van het open karakter van de Overlaat heeft hier prioriteit, maar zonnevelden zijn hier niet helemaal uitgesloten.

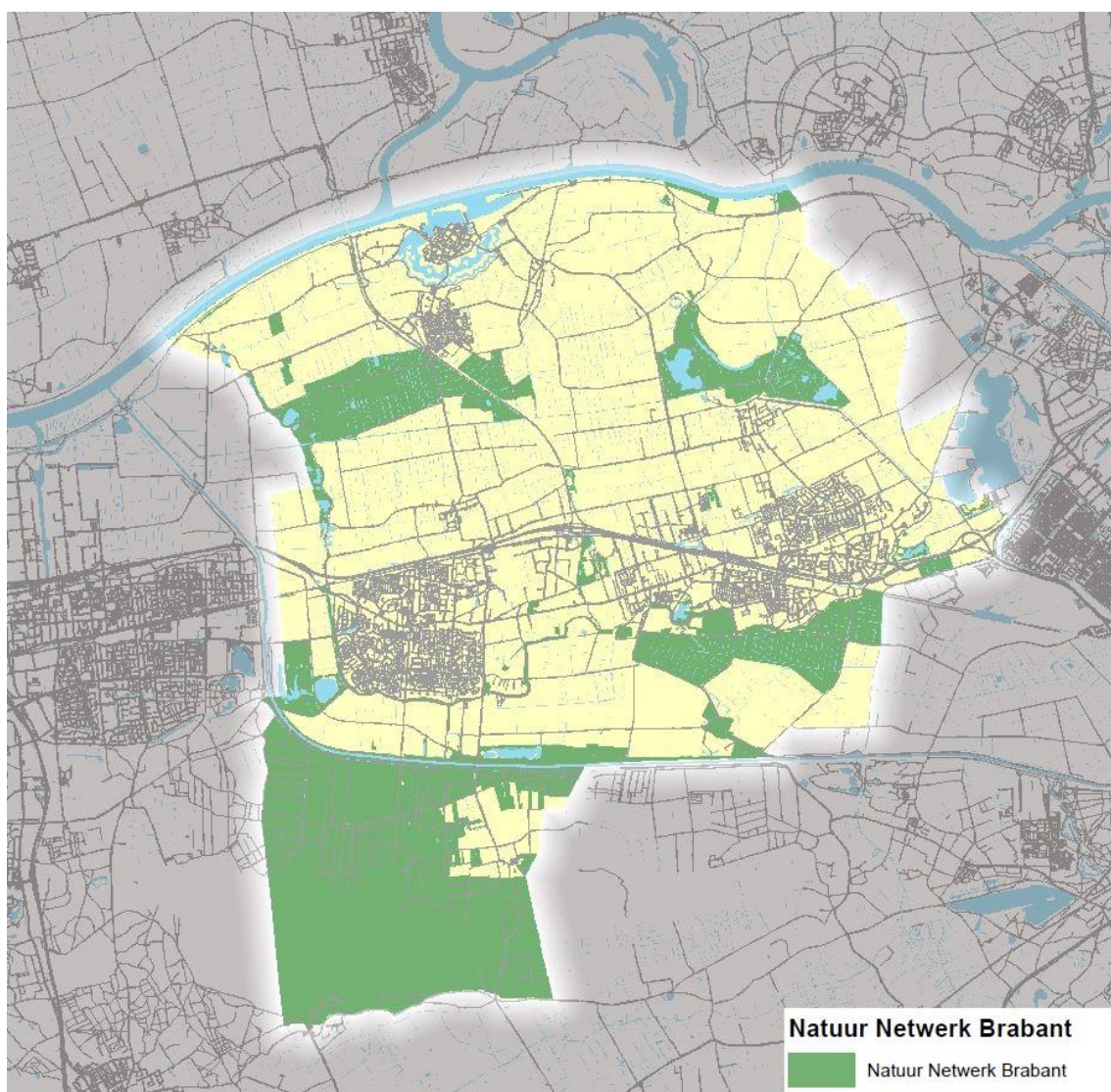
Initiatieven gelegen binnen de Baardwijkse Overlaat worden voorgelegd aan de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit om te beoordelen in hoeverre een zonneveld is te verenigen met het behoud van de bestaande waarden en aanzichten van het cultuurhistorisch waardevolle karakter van de Overlaat en deze door een dergelijke ontwikkeling niet onevenredig worden aangetast.

3.1.5 Natuurnetwerk Brabant (NNB)

In deze gebieden (overeenkomstig met de provinciale Verordening Ruimte) is het realiseren van zonnenvelden niet toegestaan. Dit vanwege de bescherming van de aanwezige natuurwaarden. In lijn met de nieuwe Omgevingsvisie van de provincie is een uitzondering mogelijk voor 'nog niet gerealiseerde NNB' waar een zonnenveld kan bijdragen aan de uiteindelijke realisatie van NNB.

Groen Ontwikkelfonds Brabant

Voor meer informatie over potentiële locaties en de voorwaarden wordt verwezen naar het Groen Ontwikkelfonds Brabant⁷. Dit is een regeling die los staat van voorliggend visiedocument. De voorwaarden van deze visie zijn niet van toepassing op zonneparken die worden ontwikkeld op basis van de voorwaarden van het Groen Ontwikkelfonds Brabant.

⁷ <https://www.groenontwikkelfondsbrabant.nl/>

3.2 Maatschappelijke meerwaarde

De provincie Noord-Brabant stelt in de Verordening ruimte de eis dat er bij de ontwikkeling van een zonneveld sprake moet zijn van een maatschappelijke meerwaarde. Dit moet onderbouwd worden aan de hand van de volgende criteria:

- de mate van meervoudig ruimtegebruik;
- de maatregelen die getroffen worden om de impact op de omgeving te beperken;
- de bijdrage die wordt geleverd aan maatschappelijke doelen.

Deze drie onderdelen zijn in de volgende paragrafen nader uitgewerkt.

3.3 Meeprofiteren van de lokale samenleving

Het Klimaatakkoord stelt dat participatie en draagvlak essentieel zijn voor de uitvoerbaarheid van de energietransitie. Belanghebbenden moeten goed betrokken worden bij de planvorming en in staat gesteld worden om deel te kunnen nemen. De ambitie uit het Klimaatakkoord is dat 50 procent van nieuwe hernieuwbare productie op land in eigendom komt van de lokale omgeving.

In het Coalitieprogramma 2018-2022 staat: 'Plaatsing van windmolens en zonnevelden worden in coöperatief verband mogelijk gemaakt, zodat een aanzienlijk deel van de revenuen terugvloeit naar de lokale samenleving.'

In Heusden is ruimte voor zonnevelden als ze door of met de lokale samenleving worden ontwikkeld. Zonnevelden moeten namelijk niet alleen bijdragen aan de energietransitie, maar ook aan de lokale samenleving. Uitgangspunt is: we doen het met en voor elkaar.

Het meeprofiteren van de lokale samenleving kan op verschillende manieren worden vormgegeven, zolang hier maar mee wordt bereikt dat minimaal 50% van het zonneveld lokaal in eigendom is. Doel is dat gegarandeerd kan worden dat de samenleving eigenaarschap én zeggenschap heeft, van ontwikkeling tot en met exploitatie. Dit wordt bij voorkeur geregeld door het eigendom neer te leggen bij een bestaande of nieuw op te richten coöperatie.

De initiatiefnemer is verplicht om met omwonenden in gesprek te gaan en hen te betrekken bij het plan. Dit gaat niet alleen over meedenken tijdens het proces maar ook over financieel meedoen. De initiatiefnemer gaat in gesprek met lokale partijen en omwonenden op welke manier 50% lokaal eigendom haalbaar is. Dit gesprek gaat ook over een eerlijke verdeling van lusten en lasten. Uit het participatieplan blijkt hoe het gesprek wordt aangegaan en hoe invulling wordt gegeven aan 50% lokaal eigendom.

Dat kan in een coöperatieve vorm, maar er zijn meerdere manieren waarop financiële participatie mogelijk wordt gemaakt, bijvoorbeeld door samenwerking met een lokale energiecoöperatie, met een postcodeoosregeling, een gebiedsfonds en/of aandeelhouderschap. De vormen liggen niet op

voorhand vast. Het is aan de initiatiefnemer om te onderbouwen dat de gekozen vorm voldoet aan de 50% eis.

Voorbeelden van projecten met een hogere maatschappelijke meerwaarde zijn:

- de aanpak GreenDeal Windenergie A16 (Moerdijk),
- Solarpark De Kwekerij in Hengelo (<https://nlsolarparkdekwekerij.nl/>)
- de publicatie 'Wind- en zonneparken realiseren samen met inwoners' van de Natuur- en Milieufederaties. https://www.natuurenmilieufederaties.nl/wp-content/uploads/2019/07/Wind-en-zonneparken-realiseren-samen-met-inwoners_20190629.pdf

De lokale samenleving kan nog verder meeprofiten van de ontwikkeling van een zonneveld door bijvoorbeeld in de ontwikkeling, realisatie en bij het onderhoud en de exploitatie lokale ondernemers en bedrijven te contracteren.

De initiatiefnemer dient aan te tonen dat sprake is van voldoende meeprofiten van de lokale samenleving.

3.4 Zorgvuldige landschappelijke inpassing

Een zorgvuldige landschappelijke inpassing is essentieel voor het verlenen van medewerking aan een zonneveld. Dit dient uitgewerkt te worden in een landschappelijk inpassingsplan.

Landschappelijke inpassing is maatwerk en moet aansluiten bij de schaal en het karakter van het betreffende landschapstype. Bestaande landschappelijke (kavel)structuren zijn hierbij leidend. Bij het ontwerpen van zonnenvelden moet verder rekening gehouden worden met de bestaande landschaps- en bebouwingskarakteristieken zoals landschapselementen, beplantingssoorten, waardevolle historische bebouwing of beeldbepalende gebieden en de mate van openheid.

In 2010 is de Ontwikkelingsvisie buitengebied door de gemeenteraad vastgesteld. Daarin zijn de kernkwaliteiten per landschappelijk deelgebied opgenomen en zijn richtlijnen opgenomen voor de wijze waarop ontwikkelingen kunnen bijdragen aan de landschappelijke kernkwaliteiten van de verschillende landschapstypen. De betreffende beschrijving is als bijlage 5 bij dit document opgenomen.

Per zonneveld moet een zorgvuldige landschappelijke analyse van de locatie en omgeving plaatsvinden. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van de beschrijving van de kernkwaliteiten uit de Ontwikkelingsvisie buitengebied.

Op basis van de analyse dient vervolgens de landschappelijke inpassing van het zonneveld te worden uitgewerkt. Hiervoor kunnen de ontwerprichtlijnen uit de Ontwikkelingsvisie als inspiratiebron worden gebruikt.

In het geval van een relatief klein zonneveld dient het zonneveld te worden ingepast in de bestaande landschappelijke structuren. Bij een groter zonneveld dat de maat en schaal van het betreffende landschapstype overstijgt (indicatie: meer dan 5 ha bij oeverwal, en 10 ha bij rivierkom en overlaat/kwelzone) dient een nieuwe robuuste landschappelijke structuur te worden ontworpen waarbinnen het zonneveld een plek kan krijgen.

In aanvulling op de ontwerprichtlijnen is het belangrijk dat het landschappelijk inpassingsplan zich ook richt op het creëren van ecologische meerwaarde, bijvoorbeeld in de vorm van bloemrijke graslanden of plas-drasoevers. Met name overhoeken of randen langs een zonneveld of inliggende watergangen kunnen geschikt zijn voor versterking van de natuurwaarden.

Het overgrote deel van de aangelegde landschapselementen moet in principe een permanente bestemming krijgen. Deze zorgen voor ecologische verbindingen in het landschap en mogen na sanering van de zonnepanelen voor zover mogelijk niet meer worden verwijderd. De eigenaar van de gronden en de aanvrager van het initiatief moeten hier nadrukkelijk mee instemmen.

Bij indiening van planinitiatieven dient minimaal een landschappelijk inpassingsplan opgesteld te zijn, door een erkend landschapsarchitect (ingeschreven in het architectenregister). Bij de inpassing wordt rekening gehouden met de beleefbaarheid en karakteristiek van het landschap en van eventuele monumentale/karakteristieke bebouwing. Tevens wordt aandacht besteed aan de eventuele onderlinge beïnvloeding van zonnevelden ten opzichte van elkaar. Bij het landschappelijke inpassingsplan wordt aangegeven welke onderdelen gehandhaafd zouden moeten blijven indien de opstelling na verloop van tijd wordt opgeruimd.

De initiatiefnemer dient aan te tonen dat er sprake is van voldoende zorgvuldige landschappelijke inpassing.

3.5 Landschappelijke kwaliteitsverbetering

Omdat ontwikkelingen in het buitengebied die niet aansluiten aan het bestaand stedelijk gebied (overige locaties) een forse ingreep in het landschap betekenen, moet voor dergelijke zonnevelden niet alleen gezorgd worden voor een zorgvuldige landschappelijke inpassing, maar ook voor landschappelijke kwaliteitsverbetering.

Dit laatste sluit aan bij het regionale Afsprakenkader Kwaliteitsverbetering van het landschap (2 december 2015), dat zijn oorsprong vindt in het provinciaal beleid. In dit afsprakenkader is de minimale basisinspanning voor de investering in het landschap opgenomen. Daarin is aangegeven of en welke vorm van kwaliteitsverbetering van toepassing is bij ontwikkelingen aan de hand van drie categorieën. De categorieën zijn als volgt opgedeeld:

- Categorie 1: Ruimtelijke ontwikkelingen met nauwelijks tot geen landschappelijke invloed en waarbij geen (extra) kwaliteitsverbetering van het landschap wordt geëist.
- Categorie 2: Ruimtelijke ontwikkelingen met weinig landschappelijke invloed, dan wel ruimtelijke ontwikkelingen die van nature aan het buitengebied zijn gebonden, of plaatsvinden in hiervoor aangewezen gebieden. De kwaliteitsverbetering vindt plaats in de vorm van landschappelijke inpassingsmaatregelen. Deze categorie is niet limitatief.
- Categorie 3: Ruimtelijke ontwikkelingen welke niet tot categorie 1 of 2 behoren. De kwaliteitsverbetering wordt berekend op basis van de bestemmingswinst.

De ontwikkeling van een zonneveld is aan te merken als een categorie 3 ontwikkeling, die over het algemeen een beduidende invloed op de omgeving hebben. Daarom moet het initiatief bijdragen aan het verder versterken van de aanwezige landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten.

Dat kan in de vorm van versterking van natuurwaarden, maar ook de aanleg van wandel- en fietspaden of het aanleggen van extra waterberging kan hierin voorzien. De initiatiefnemer wordt aangemoedigd een aanzienlijke kwaliteitsverbetering te realiseren.

Als uitgangspunt geldt dat tenminste 10% van de oppervlakte van het zonneveld moet worden aangewend voor landschappelijke kwaliteitsverbetering. Initiatiefnemer dient aan te tonen dat sprake is van voldoende landschappelijke kwaliteitsverbetering.

3.6 Meervoudig ruimtegebruik

Er dient meervoudig ruimtegebruik plaats te vinden, behalve als dat ter plaatse niet uitvoerbaar is. Hier zijn verschillende creatieve invullingen voor te bedenken, zo kan bijvoorbeeld worden gedacht aan: (niet limitatief)

- een hoge opstelling met begrazing door schapen;
- ruimtelijke opstelling met recreatieve waarde;
- een zonneveld combineren met natuurontwikkeling;
- gecombineerde toepassingen in een 'Energietuin' (informatie te verkrijgen bij de Brabantse Natuur- en Milieufederatie)

De initiatiefnemer dient aan te tonen dat sprake is van voldoende meervoudig ruimtegebruik.

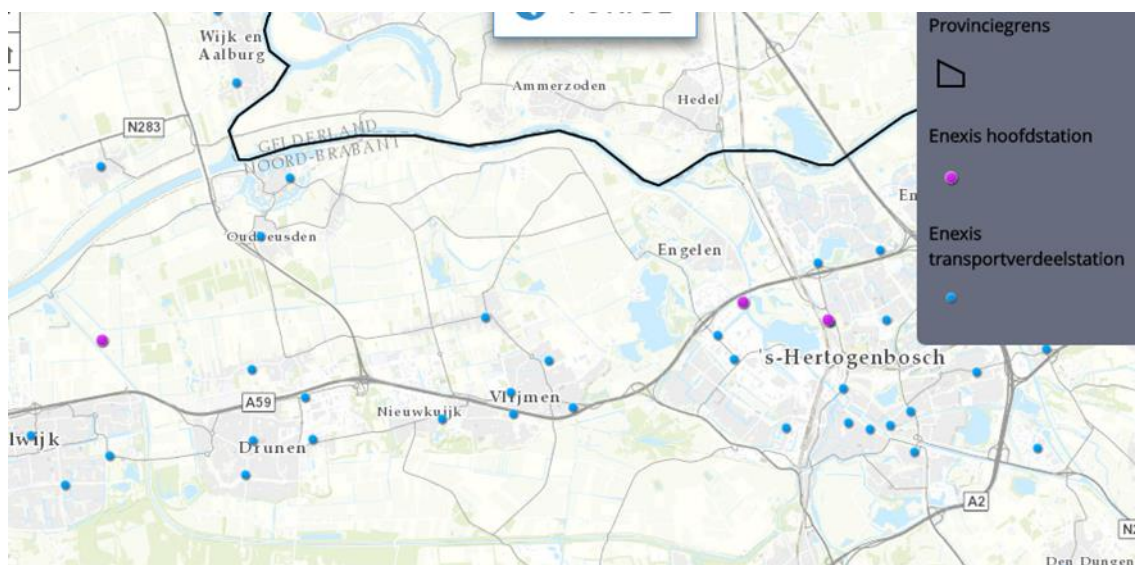
3.7 Algemene voorwaarden

3.7.1 Positief advies beheerder elektriciteitsnetwerk

Vanwege de financiële uitvoerbaarheid (aanleg kabels) zullen initiatiefnemers nieuwe zonnevelden in de nabijheid van afnemers en/of aansluitpunten op het net willen realiseren.

Hoewel ontwikkelaars dus locaties prefereren in de nabijheid van het net, worden locaties buiten deze zones niet op voorhand uitgesloten. Het netwerk kan zich uitbreiden, de techniek kan innoveren en bij een bepaalde grootschalige omvang van een zonneveld kan het financieel haalbaar worden om een langere kabel aan te leggen.

Bij de toename van het aantal zonnevelden blijkt dat de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk soms een beperkende factor kan zijn. Ook de afstand tot transportstations is daarbij van belang. Om zeker te zijn dat het initiatief uitvoerbaar is t.a.v. het elektriciteitsnetwerk moet de initiatiefnemer aantonen dat er een geldende offerte ligt van de leidingbeheerder, of op andere wijze borgen dat aansluiting op het elektriciteitsnetwerk plaats kan vinden.

3.7.2 Effecten op de leefomgeving

Per initiatief moet nader onderzocht worden welke gevolgen de ontwikkeling heeft op de leefomgeving in brede zin. Hiermee wordt bedoeld dat onderzoek moet plaatsvinden op verschillende aspecten van de leefomgeving.

Een ander belangrijk onderzoek betreft het onderzoek naar de effecten van het zonnevelden op beschermde natuurwaarden (zowel beschermde soorten als beschermde gebieden). Zeker gebieden die belangrijk zijn voor weidevogels moeten ontzien worden. Indien er ontheffingen nodig zijn op basis

van de Wet natuurbescherming dan dient de aanvraag daarvan uiterlijk ten tijde van het indienen van de vergunningsaanvraag te worden ingediend. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het tijdig verkrijgen van deze toestemming.

Daarnaast kan onderzoek noodzakelijk zijn naar archeologische waarden, milieuzonering en externe veiligheid. In de nabijheid van provinciale en rijkswegen kan ook een onderzoek naar reflectie van de zonneweide voor de automobilisten van belang zijn. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor de tijdige afstemming hierover met de wegbeheerder.

Verder moet bij het ontwerpen van een zonnenveld rekening gehouden worden met de aanwezige kabels en leidingen en moeten afspraken gemaakt worden met de desbetreffende leidingbeheerder. Bovenstaande opsomming is niet limitatief. Per locatie moet bekeken worden welke aspecten hier relevant zijn.

Na de looptijd van het zonnenveld moeten de zonnepanelen en bijbehorende apparatuur worden verwijderd. De gronden dienen weer te worden teruggebracht in oorspronkelijke staat.

Dit zal worden vastgelegd als voorwaarde in de omgevingsvergunning evenals in een privaatrechtelijke overeenkomst tussen gemeente en initiatiefnemer. Daarnaast worden er in de privaatrechtelijke overeenkomst tussen gemeente en initiatiefnemer ook afspraken gemaakt over eventuele planschade.

3.7.3 Participatie en proces

Ontwikkeling van grootschalige projecten voor zonne-energie, zoals zonnenvelden, zijn nog relatief nieuw en hebben een duidelijk zichtbare impact op de leefomgeving. Het is daarom belangrijk dat dit soort projecten op een zorgvuldige manier worden uitgewerkt.

Participatie

De gemeente vindt dat projecten voor duurzame opwek met en voor de lokale samenleving moeten worden ontwikkeld. Met de eis dat minimaal 50% van zo'n ontwikkeling in lokaal eigendom moet zijn, wordt hier al voor een belangrijk deel invulling aan gegeven. Maar ook de mensen en partijen die niet direct participeren in het project, moeten op redelijke wijze invloed kunnen hebben in de planvormende fase. Dit zijn bijvoorbeeld de direct omwonenden en belangenverenigingen voor natuur en milieu, maar de gemeente adviseert om het proces naar de ontwikkeling van een project direct vanaf het begin zo open en transparant mogelijk te houden. Daarbij hoort ook brede betrokkenheid van de lokale omgeving en belanghebbenden. Ook de gemeente hoort daarbij.

Proces

Met het oog op een zorgvuldige, volledige en inclusieve uitwerking van initiatieven voor grootschalige opwek van zonne-energie, in dit geval zonnenvelden, moet ook een zorgvuldig proces worden doorlopen. Om tot mogelijke realisatie van een zonnenveld te kunnen komen moeten een aantal stappen worden doorlopen. Dit zijn:

1. HET UITWERKEN VAN EEN PROJECTVOORSTEL

Om een zonneveld te kunnen realiseren zal eerst een plan uitgewerkt moeten worden. Dit plan dient later om een aanwijzing voor een projectlocatie aan te kunnen vragen. De gemeente zal namelijk geen medewerking verlenen aan aanvragen voor een omgevingsvergunning als vooraf geen projectlocatie is toegewezen. Het projectvoorstel heeft het niveau van een schetsontwerp of principeverzoek en moet voldoende duidelijk maken op welke manier invulling wordt gegeven aan de in deze visie genoemde criteria. Ook moet er dan inzicht zijn in de wijze waarop de initiatiefnemer de participatie door de omgeving wil vormgeven (participatieplan).

Vanaf het prille begin van het uitwerken van een plan voor een zonneveld is de gemeente een belangrijke gesprekspartner. Zij kan adviseren over de uitwerking van het plan en faciliteren in het participatieproces.

2. HET VERKRIJGEN VAN EEN AANWIJZING VAN EEN PROJECTLOCATIE VOOR EEN ZONNEVELD

Met een compleet en voldoende uitgewerkt projectvoorstel kan bij het college een verzoek worden gedaan voor aanwijzing van een projectlocatie. Het voorstel wordt beoordeeld en de afweging wordt gemaakt of het project van voldoende kwaliteit is om een uitzondering voor te maken. Het college neemt uiteindelijk het besluit of een verzoek wordt toe- of afgewezen.

Voor de aanvraag en behandeling van een verzoek voor aanwijzing van een projectlocatie voor een zonneveld worden leges in rekening gebracht volgens de geldende legesverordening.

3. HET UITWERKEN VAN EEN DEFINITIEF PROJECTVOORSTEL

Het verkrijgen van een aanwijzing voor een projectlocatie is nog geen garantie voor realisatie van een project voor een zonneveld. Daarvoor moeten ook nog de procedures worden doorlopen voor de benodigde vergunningen. Hiervoor is een volledig en definitief uitgewerkt projectplan nodig, inclusief een ruimtelijke onderbouwing en mogelijke onderzoeken. De gemeente kan hierbij adviseren.

Afspraken met betrekking tot de landschappelijke inpassing en kwaliteitsverbetering en het terugbrengen van de locatie in oorspronkelijke situatie worden vastgelegd in een privaatrechtelijke overeenkomst tussen gemeente en initiatiefnemer.

4. HET DOORLOPEN VAN DE PROCEDURES VOOR DE OMGEVINGSVERGUNNINGEN

Om tot realisatie van een zonneveld te kunnen komen moeten de benodigde vergunningen worden aangevraagd. Dit zijn naast een omgevingsvergunning bouwen ook een omgevingsvergunning afwijken bestemmingsplan (uitgebreide planologische procedure).

De vergunningsaanvraag wordt via het omgevingsloket ingediend door de initiatiefnemer. Vanaf dit moment start de formele procedure voor een uitgebreide omgevingsvergunning. In deze fase is er een mogelijkheid voor het indienen van zienswijzen door inwoners.

De planologische procedure heeft na indiening globaal gezien de volgende stappen:

- Het bevoegd gezag geeft op geschikte wijze kennis van de beslissing op de aanvraag.
- Het bevoegd gezag legt alle belangrijke stukken voor 6 weken ter inzage. Iedereen kan zienswijzen tegen het ontwerpbesluit naar voren brengen.
- Het bevoegd gezag pleegt overleg met de overleginstanties, zoals provincie en waterschap.

- Het bevoegd gezag reageert op de zienswijzen. Deze beantwoording is een motivering van het besluit.
- Het bevoegd gezag besluit normaal binnen zes maanden na ontvangst van de aanvraag. Het vergaart kennis over de belangrijke feiten en belangen en weegt de belangen af.
- Belanghebbenden die een zienswijze hebben ingediend hebben na het besluit van bevoegd gezag 6 weken de tijd om in beroep te gaan. Een rechter doet meestal binnen 6 weken uitspraak.

Bijlagen

Bijlage 1: Notitie Energiek Heusden

NOTITIE ENERGIEK HEUSDEN: ENERGIETRANSITIE GEMEENTE HEUSDEN

Energietransitie gemeente Heusden

Doelstellingen en oplossingsrichtingen

Eerste indicatie

Datum: 15 oktober 2018

Ook de gemeente Heusden staat, net als alle andere overheden in Nederland, voor de opgave een belangrijke bijdrage te leveren aan de energietransitie die ons land uiterlijk in 2050 energieneutraal moet maken.

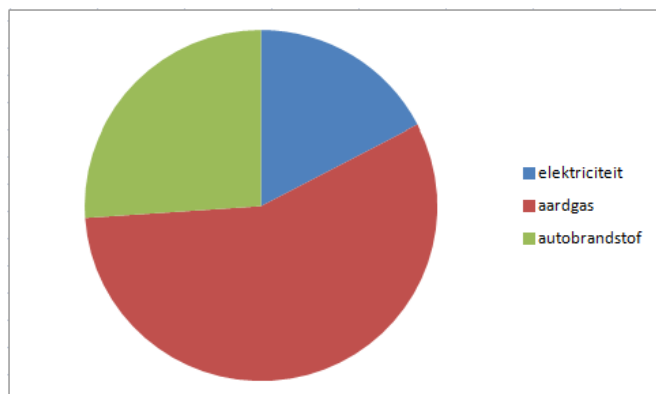
Op verzoek van de gemeente Heusden is door Energiek Heusden getracht aan dit vraagstuk handen en voeten te geven in de vorm van globale doelen en oplossingsrichtingen die hierbij kunnen helpen. Het betreft een benadering die nog vele, op dit moment nog moeilijk goed te onderbouwen, aannames bevat. De notitie geeft inhoudelijke aanknopingspunten voor het opstellen van een plan van aanpak om de transitie richting te geven en op gang te brengen.

Huidig energieverbruik (2017)

Wat elektriciteit en gas betreft zijn de gegevens ontleent aan openbare cijfers die netbeheerder Enexis publiceert. Het brandstofverbruik voor vervoer is afgeleid uit landelijke cijfers.

Product	Hoeveelheid	Hoeveelheid in TeraJoule	Kosten voor de gebruiker	Kosten per TeraJoule
Elektriciteit (E)	200 miljoen kWh	720	35 miljoen euro	48.000 euro
Aardgas (G)	75 miljoen m ³	2344	40 miljoen euro	17.000 euro
Autobrandstof (A)	30 miljoen liter	1080	35 miljoen euro	32.000 euro
Totaal		4050	110 miljoen euro	

Tabel 1: energieverbruik in Heusden in 2017

totale omvang

4.050 TeraJoule

Figuur 1: Verdeling over energiedragers in 2017

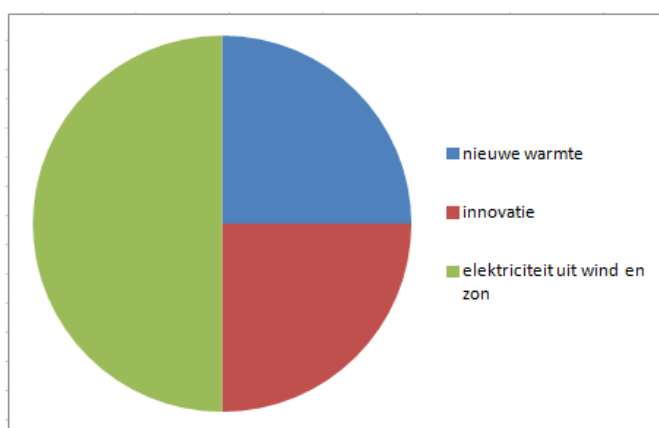
Oplossingsrichtingen

Uit de eerste verkenning van de oplossingsrichtingen, vooral gebaseerd op technieken die op dit moment beschikbaar zijn, is een globale indicatie afgeleid.

Oplossing	% van huidig verbruik	Hoeveelheid in TeraJoule
Besparen	20	800
Nieuwe warmte	20	800
Innovatie	20	800
Opwekken door middel van zon en wind	40	1600
TOTAL	100	4000

Tabel 2: Oplossingsrichtingen energietransitie in Heusden

Het toepassen van deze oplossingen geeft na de transitie de volgende verdeling over de energiedragers:

totale omvang
3.200 TeraJoule

Figuur 2: Mogelijke verdeling over de energiedragers in 2050, omvang 3.200 TeraJoule

Toelichting bij de oplossingsrichtingen

Besparen

Gemiddeld is 20% ingezet op besparen, bij alle toepassingen van elektriciteit, aardgas en autobrandstof.

Voor de bebouwde omgeving wordt dit een enorme opgave omdat we te maken hebben met gebouwen van recente datum tot enkele honderden jaren oud. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn:

- De gigantische hoeveelheid eigenaren die in actie moeten worden gebracht.
- De beperkte financiële draagkracht van een deel van de particuliere woningeigenaren.

- In zowel de industrie als de land- en tuinbouw moeten oplossingen worden gevonden die het voor de ondernemer mogelijk maken om ook in de nieuwe “energetische situatie” ondernemer te kunnen blijven.

Nieuwe warmte

Hierbij wordt vooral gedacht aan collectieve systemen die worden gevoed uit duurzame bronnen. Volgens landelijke studies moet er voor de verwarming van woningen, bedrijfsgebouwen en tuinbouwkassen veel “nieuwe warmte” beschikbaar komen. Denk hierbij aan (diepe) geothermie met hoge temperaturen (50 tot 150 graden), primair toe te passen voor de tuinbouw. Voor het verwarmen van gebouwen liggen er eerder oplossingen in lagere temperaturen te winnen uit grond- oppervlaktewater, riolering, warmte-koude-opslag en specifiek in Heusden kwelwater uit de “naad van Brabant”. Overigens kunnen gebouwen ook goed met hoge temperaturen worden verwarmt als deze, bijvoorbeeld voor de tuinbouw, al voorhanden is in de buurt.

Tijdens de transitie kan ook restwarmte, vooral uit industriële processen, een flinke bijdrage leveren. Op termijn zal er minder restwarmte beschikbaar zijn omdat de bestaande processen zullen worden geoptimaliseerd, dan wel vervangen, waardoor ze minder restwarmte zullen produceren.

Innovatie

Innovatie wordt hier bedoeld in de ruimste zin van het woord:

- Procesinnovatie waarbij de hoeveelheid primaire energie nodig voor een eenheid product wordt gereduceerd.
- Innovatie in “productie” van nieuwe brandstoffen:
 - Waterstof (H_2): een veelbelovende techniek die op zoveel plaatsen toepasbaar is dat nu al grote schaarste wordt voorspeld. Bovendien is voor de productie van waterstof veel elektriciteit nodig.
 - Biogas: dit zal zeker ook een bijdrage moeten en gaan leveren, alhoewel de hoeveelheid relatief klein zal blijven.
- Alles wat we nu nog niet weten.

Elektriciteit uit wind en zon

Wind en zon zijn de nieuwe “productiemachines” van elektriciteit.

Wind en zon zijn er in Nederland ruim voldoende. De vraag zal meer zijn hoe snel wij als maatschappij kunnen en willen wennen aan de hoge en vele windmolens en de gigantische zonnevelden die het toekomstige landschap gaan bepalen. Er zal een nieuw evenwicht moeten worden gevonden in de verdeling van de beschikbare gronden over wonen, industrie, natuur, cultuurgronden en zonneproductiegond.

Indicatie voor zon en wind in Heusden

Eerder in deze notitie is aangegeven dat de te verwachten behoefte aan elektriciteit 1600 TeraJoule bedraagt.

Een moderne, 200 meter hoge, windmolen in Heusden zal jaarlijks circa 12 miljoen kWh gaan leveren, dat gelijk staat aan ongeveer 40 TeraJoule. Windmolens op zee vangen meer wind en kunnen hoger zijn waardoor ze meer produceren. Gemakshalve stellen we ze in deze eerste indicatie ook op 40 TeraJoule per jaar per stuk.

Een hectare grond vol zonnepanelen levert momenteel circa 3,5 TeraJoule elektriciteit. Omdat de opbrengst per paneel nog steeds groeit rekenen we hier met 4 TeraJoule per hectare.

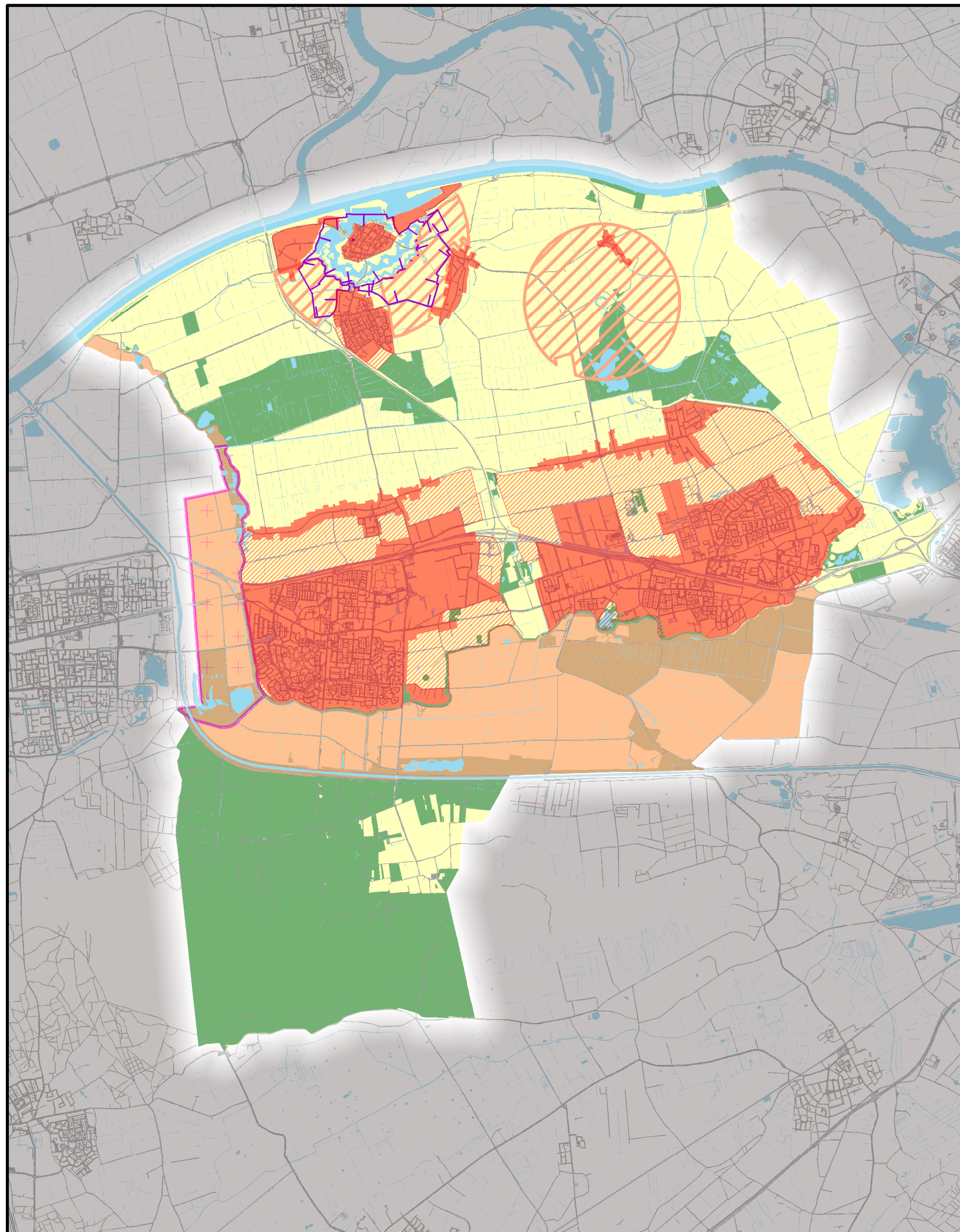
De verdeling van de benodigde 1600 TeraJoule aan elektriciteit in Heusden zou kunnen zijn:

Oplossing	Aantal	Opbrengst
Wind op zee	20 molens (50% van de behoefte)	800 TeraJoule
EN		
Wind in Heusden	20 molens (50% van de behoefte)	800 TeraJoule
OF		
Zonnepanelen in Heusden	200 hectare (50% van de behoefte)	800 TeraJoule

Tabel 3: Opwek van elektriciteit voor Heusden

Bijlage 2

KAART DEELGEBIEDEN

Legenda

Bestaand stedelijk gebied en randzones langs kernen

 Randzones langs de kernen

 Bestaand stedelijk gebied

Cultuurhistorisch waardevol gebied - Schootsveld

 Schootsveld

 Beschermd stadsgezicht

Cultuurhistorisch waardevol gebied - Overlaat

 Bijzondere waarde - Overlaat

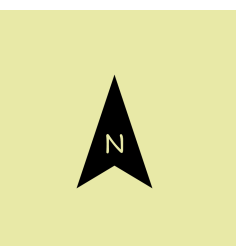
 Baardwijkse Overlaat

Natuur Netwerk Brabant

 Natuur Netwerk Brabant

Gemeente Heusden

 Overige locaties in het buitengebied

Bijlage 3

AANGeweZEN PROJECTLOCATIES VOOR EEN ZONNEVELD

Zoals beschreven in de visie zonne-energie Heusden 2019 is ervoor gekozen om twee initiatieven voor zonnevelden als projectlocatie aan te wijzen. Met deze projecten kunnen we ervaring opdoen met en leren van de ontwikkeling van zonnevelden. Daarbij kunnen deze projecten fungeren als voorbeeldprojecten voor hoe we in Heusden invulling willen geven aan de energietransitie. Met en voor elkaar: Heusden. Samen. Doen!

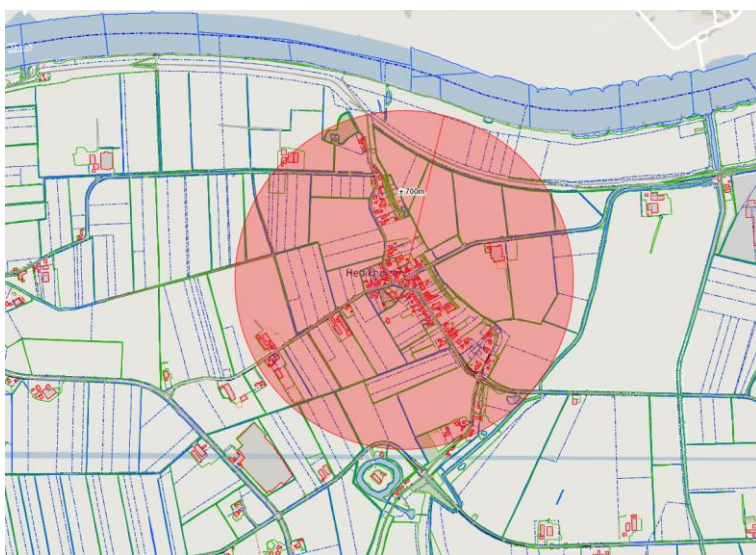
De projectlocaties zijn:

Hedikhuizen Duurzaam

In het dorp Hedikhuizen wordt gewerkt aan een plan om het volledige dorp energieneutraal te maken. Onderdeel van deze plannen is een klein zonneveld (ong. 1 tot 2 hectare) dat direct bijdraagt aan het nieuwe energiesysteem van het dorp en ook in financiële zin bijdraagt aan de verduurzamingsplannen van het dorp. Het zonneveld in dit project is daarmee niet alleen een 100% lokaal initiatief, maar draagt ook direct bij aan de energietransitie van Hedikhuizen en omgeving. Door dit initiatief te benoemen als afzonderlijk project, maakt gemeente Heusden het mogelijk dat dit project van de inwoners van Hedikhuizen zich in haar eigen tempo kan ontwikkelen richting realisatie.

Omdat nog niet exact duidelijk is welke locatie in Hedikhuizen gekozen zal worden als projectlocatie voor het zonneveld, is voorlopig een zone rondom het dorp aangewezen als zoekgebied voor een projectlocatie.

Hieronder is het zoekgebied voor een zonneveld voor het project Hedikhuizen Duurzaam globaal aangegeven. In principe wordt er vanuit gegaan dat het zonneveld zo dicht mogelijk op de kern aansluit.

Projectlocatie Hedikhuizen Duurzaam

Afweging

- Locatie:

Het buitengebied bij het dorp Hedikhuizen valt binnen de categorie 'overige locaties'. In de plannen van Hedikhuizen Duurzaam wordt gekeken om het zonneveld zo dicht mogelijk bij de dorpskern te houden, zodat opwek en afname dicht bij elkaar zitten. Het overgrote gedeelte van Hedikhuizen en omgeving valt binnen het schootsveld van Fort Hedikhuizen. Indien de definitieve projectlocatie hierbinnen zal komen te vallen, zal ook de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit van de gemeente Heusden om een advies dienen te worden gevraagd voor de uitwerking van een zonneveld. Qua locatie zijn er geen directe bezwaren voor een zonneveld.

- Maatschappelijke meerwaarde:

Het zonneveld voor Hedikhuizen Duurzaam is integraal onderdeel van het bredere plan om het dorp energieneutraal en zelfvoorzienend te maken. Het veld dient straks niet alleen een technisch doel, maar ook een sociaal-maatschappelijk. Naast dat het veld energie gaat leveren, gaat het ook financieel bijdragen aan de verduurzaming van het dorp. Daarbij zal het veld voor 100% in eigendom zijn van Hedikhuizen.

- Landschappelijke inpassing en kwaliteitsverbetering:

De wijze waarop het toekomstige veld wordt ingepast in het landschap en hoe er wordt voorzien in kwaliteitsverbetering is nog niet uitgewerkt. Maar het project Hedikhuizen Duurzaam zal hiervoor een gedegen uitwerking moeten maken om voor een omgevingsvergunning in aanmerking te kunnen komen.

- Meervoudig ruimtegebruik:

Zoals elk initiatief zal ook hier invulling moeten worden gegeven aan meervoudig ruimtegebruik.

- Positief advies beheerder elektriciteitsnetwerk:

In de uitwerking van de plannen van Hedikhuizen Duurzaam is Enpuls (samenwerking Enexis en provincie Noord-Brabant) adviserend partner. Via Enpuls is ook de netbeheerder op de hoogte van de plannen en is er al een toezegging dat Enpuls en Enexis het net in Hedikhuizen geschikt zullen maken voor de plannen.

- Effecten op de leefomgeving:

Dit dient verder te worden uitgewerkt in ruimtelijke onderbouwing bij de aanvraag omgevingsvergunning.

- Participatie:

Een van de doelstellingen van het project Hedikhuizen Duurzaam is dat iedereen mee moet kunnen doen. In de uitwerking van het zonneveld wordt dan ook een zorgvuldig proces gelopen om te komen tot een locatiekeuze.

Conclusie:

Dit initiatief komt uit de lokale samenleving en is een voorbeeld van hoe we in Heusden invulling willen geven aan de energietransitie. Deze en bovenstaande redenen afwegend geeft het gemeentebestuur voldoende aanleiding om voor het project Hedikhuizen Duurzaam een zoekgebied voor een projectlocatie voor een zonneveld aan te wijzen.

Voormalige stortplaats Bakkersdam

Aan de zuidelijke rand van bedrijventerrein Bakkersdam (Vesting Heusden) ligt een voormalige stortplaats die in eigendom is van de gemeente. Deze locatie ligt dichtbij de Vesting Heusden en de kernen Herpt en Oudheusden en is ongeveer 2,5 hectare groot. De gemeente wil dit onbruikbaar geraakte stuk grond opnieuw een functie geven door het beschikbaar te stellen voor de energietransitie. Daarom willen we samen met de omliggende kernen en lokale partijen als Energiek Heusden, het Klimaatplein Heusden en de ondernemers van Bakkersdam onderzoeken op welke manier de realisatie van een zonneveld op deze locatie optimaal kan bijdragen aan de opgave voor de verduurzaming van de leefomgeving in dit gebied. Inzet is om ook hier een 100% lokaal initiatief te ontwikkelen.

Projectlocatie Bakkersdam

Afweging

- **Locatie:**

de locatie van de voormalige stortplaats Bakkersdam valt in de categorie 'combinatie locaties' en is daarmee een geschikte locatie voor een zonneveld. Daarbij bevindt de locatie zich op korte afstand van het bedrijventerrein Bakkersdam, de vesting Heusden en het dorp Herpt, waarvoor het een bijdrage kan leveren in de duurzame energievoorziening.

- **Maatschappelijke meerwaarde:**

De locatie Bakkersdam ligt nabij de vesting Heusden en het dorp Herpt. Kernen waar een actieve gemeenschap aan de slag is gegaan met de verduurzaming van haar eigen leefomgeving. Zij zijn beiden ook aangesloten bij het samenwerkingsplatform Klimaatplein Heusden, waar ook de kernen Doeveren, Heesbeen, Oudheusden en Hedikhuizen in actief zijn. De gemeente is eigenaar van de locatie Bakkersdam en wil met de partijen in de directe omgeving en in samenwerking met coöperatie Energiek Heusden onderzoeken hoe een zonneveld hier kan bijdragen aan de verduurzaming van de energievoorziening voor de kernen en bedrijven. Inzet is een 100% lokaal zonneveld.

- **Landschappelijke inpassing en kwaliteitsverbetering:**

De wijze waarop het toekomstige veld wordt ingepast in het landschap en hoe er wordt voorzien in kwaliteitsverbetering is nog niet uitgewerkt. Hiervoor zal een gedegen uitwerking nodig zijn om voor een omgevingsvergunning in aanmerking te kunnen komen.

- Meervoudig ruimtegebruik:

Zoals elk initiatief zal ook hier invulling moeten worden gegeven aan meervoudig ruimtegebruik. Met het gebruik van de voormalige stortplaats krijgt deze 'onbruikbaar' geraakte grond een nieuwe, zinvolle functie.

- Positief advies beheerder elektriciteitsnetwerk:

In de uitwerking van de plannen zal de netbeheerder vanaf het begin worden meegenomen.

- Effecten op de leefomgeving:

Dit dient verder te worden uitgewerkt in de aanvraag omgevingsvergunning.

- Participatie:

Zie hiervoor het kopje 'maatschappelijk meerwaarde'.

Conclusie:

Dit initiatief biedt de mogelijkheid een project op te zetten dat met en door de lokale samenleving vorm gaat krijgen en daarmee een voorbeeld kan zijn voor hoe we in Heusden invulling willen geven aan de energietransitie. Deze en bovenstaande redenen afwegend geeft het gemeentebestuur voldoende aanleiding om voor het project voormalige stortplaats Bakkersdam een projectlocatie voor een zonneveld aan te wijzen.

De aanwijzing van beide projectlocaties betekent nog niet dat hier direct zonnenvelden gerealiseerd kunnen worden. Daarvoor moet altijd een ruimtelijke procedure worden doorlopen op basis van een goed uitgewerkt plan. Pas wanneer het plan voldoet, kunnen de benodigde omgevingsvergunningen worden verleend en kan er een zonneveld worden gerealiseerd.

Bijlage 4

WIJZE WAAROP DE VISIE TOT STAND IS GEKOMEN

De visie zonne-energie is opgesteld tussen oktober en december van 2018. In drie werkateliers zijn stakeholders van verschillende organisaties uitgenodigd om input te leveren ten behoeve van het afwegingskader. Wat moeten we voorkomen? Hoe kunnen we wenselijke ontwikkelingen mogelijk maken?

De betrokken stakeholders zijn Energiek Heusden, ZLTO Oostelijke Langstraat, Duinboeren, provincie Noord Brabant, Natuur- en milieuvereniging Heusden, Enexis en Waterschap Aa en Maas.

In de eerste van drie werkateliers is de energieopgave voor de gemeente Heusden geschetst, en de noodzaak van zonne-energie besproken. Tijdens dit atelier zijn potentiële kansen en bedreigingen van zonnevelden opgehaald.

Het tweede werkatelier stond in het teken van de ruimtelijke impact van zonnevelden. In twee groepen hebben de aanwezigen het grondgebied van Heusden geanalyseerd. Waar is het (niet) wenselijk dat zonnevelden worden gerealiseerd (d.m.v. eliminatie)? Welke schaal van zonnevelden is wenselijk in samenhang met verschillende gebieden?

Voor het derde werkatelier zijn raadsleden en fractieondersteuners aangeschoven om mee te denken over voorgestelde criteria. Zijn er uitsluitingsgebieden? Moet er een maximale omvang zijn? Zijn er voldoende kaders voor landschappelijke inpassing? Zijn er voldoende mogelijkheden voor participatie door de omgeving?

De informatie, discussies en overwegingen uit deze werkateliers hebben geleid tot de concept Visie zonne-energie.

Belangrijke conclusies waren:

Locaties

- NatuurNetwerk Brabant: ruimte geven aan zonnevelden indien dit bijdraagt aan de realisatie van NNB.
- Schootsvelden vesting Heusden: Meningen verschillen. Deel van de groep wil dit gebied uitsluiten. Ander deel vindt dat lage zonnevelden niet uitgesloten hoeven te worden.
- Bij voorkeur in aansluiting op de kernen?
meningen verschillen. Grootschalige zonnevelden niet bij voorkeur nabij de kernen. Immers dan hebben de bewoners er ook het meeste zicht op. Maar kleinschalige zonnevelden en die echt verbonden is aan de kern (in die zin dat zij mee participeren), dan is het weer logisch dat deze dicht bij de kern ligt.
- Overlaat tussen Drunen en Waalwijk uitsluiten?
Onderscheid maken in gebied ten westen van Drunen en ten zuiden van Drunen. Ten zuiden hoeft zeker niet uitgesloten te worden. Ten westen vraagt om behoud van de open zone. Daarmee hoeven zonnevelden niet uitgesloten te worden, maar wel beperken tot lage zonnevelden.
- Moeten zonnevelden worden uitgesloten in weidevogelgebieden?
Uitsluiten is niet nodig. Weidevogels komen in veel meer gebieden voor. Voorwaarde is al dat er vooraf onderzoek moet plaatsvinden naar aanwezige beschermde soorten. Mocht een locatie veel weidevogels aanwezig zijn, dan is een groot zonneveld eigenlijk niet mogelijk, omdat een zonneweide en weidevogels moeilijk te combineren zijn. Een klein zonneveld aan de rand van zo'n gebied hoeft niet uitgesloten te worden.

- Moeten sommige goede agrarische gronden nog worden uitgesloten?
Mede omdat niet goed is aan te geven wat de goede agrarische gronden zijn, is uitsluiten niet nodig. Blijft vrijheid van een grondeigenaar om wel of niet mee te gaan in het plaatsen van een zonneveld.

Overig

- In relatie tot de zonneladder: Die gaat uit van 'eerst de eerste stap, daarna pas stap 2' etc. Gevraagd wordt om dit niet achter elkaar te doen, maar de stappen op de ladder parallel aan elkaar te doen. Op alle tredes is maximale inzet nodig om de doelstelling te halen.
- Omvang zonnevelden: geen maximum oppervlakte opnemen. Is afhankelijk van de locatie. Meerdere kleine zonnevelden kunnen meer impact hebben dan één grote op een geschikte locatie.
- Participatie omgeving: Er is draagvlak om hierbij te gaan voor minimaal 50%. Daarbij is 'omwonenden' niet de goede term. Moet breder getrokken naar inwoners van de gemeente Heusden.
- Meervoudig ruimtegebruik: Niet opnemen als harde voorwaarde. Is wel wenselijk maar niet noodzakelijk. Dus 'bij voorkeur meervoudig ruimtegebruik'. Soms is meervoudig ruimtegebruik juist niet wenselijk om zodoende het ruimtebeslag in te perken. Of het zou kunnen worden ingezet als 'verzachtende' maatregel.
- Het is in beginsel voldoende om voor de landschappelijke inpassing te verwijzen naar de ontwerprichtlijnen van de Ontwikkelingsvisie buitengebied. Nog wel checken in hoeverre de voldoende inspelen op zonnevelden. De richtlijnen mogen redelijk globaal zijn, omdat de landschappelijke inpassing per geval toch vooral maatwerk is.
Beleving van het gebied meenemen bij de landschappelijke inpassing.

Informatieavond

Na behandeling van de visie in drie werkateliers, waarbij de visie verder geüpdatet werd, is een openbare informatieavond georganiseerd. Voorafgaand aan deze informatieavond is de conceptvisie online beschikbaar gesteld, zodat men deze kon inzien en geïnformeerd kon reageren.

Op 27 maart 2019 werden inwoners en belangstellenden met een algemene inleiding meegenomen in de visie. Vervolgens was er aan 4 separate tafels de mogelijkheid om voor verschillende thema's vragen te stellen. De tafels werden beheerd door medewerkers van de gemeente Heusden, BügelHajema Adviseurs en Energiek Heusden. Hierdoor kon gereageerd worden op keuzes in het visiedocument en de achterliggende gegevens van energie.

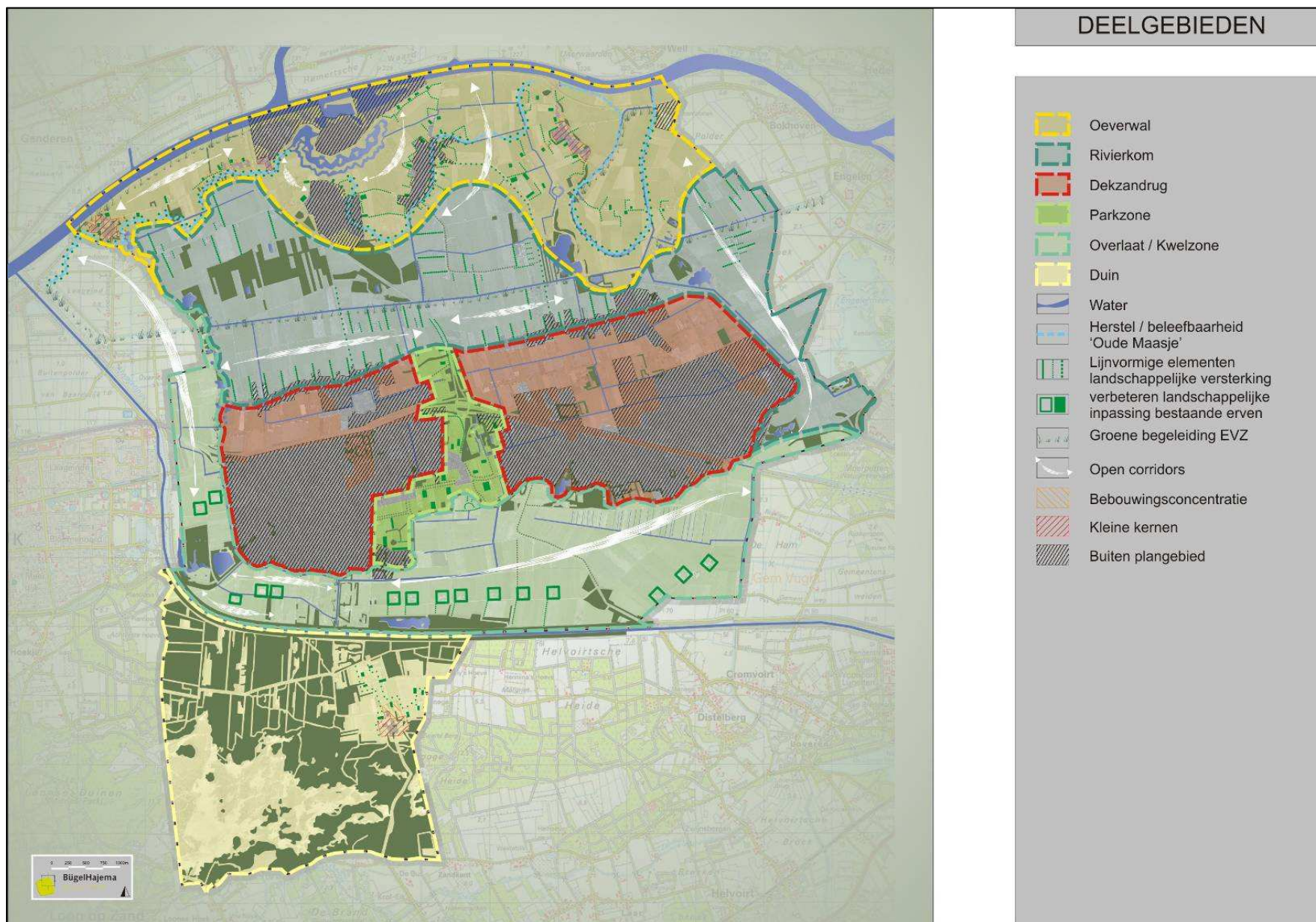

Inspraak

Naast informatieavond is de mogelijkheid geboden om van 21 maart tot en met 24 april 2019 schriftelijk te reageren op het ontwerp van de 'Visie zonne-energie'. In totaal zijn 15 zienswijzen ontvangen. Deze zijn beantwoord in een nota zienswijzen. In deze nota is ook opgenomen wat de gevolgen van de zienswijzen zijn voor de visie.

Bijlage 5

ONTWERPRICHTLIJNEN PER LANDSCHAPPELIJK DEELGEBIED

Ontwikkelingsvisie per deelgebied

4

Het gemeentelijke grondgebied van Heusden kan in zes verschillende deelgebieden worden onderscheiden.

De deelgebieden zijn primair gebaseerd op de landschappelijke onderlegger en de ruimtelijke verschijningsvorm. Daarnaast is ook rekening gehouden met de functionele zonering:

1. Oeverwal met zijn onregelmatig en op het microreliëf georiënteerd landschap, natuurgebieden, landbouwlinten, de noordelijke cultuurhistorisch waardevolle kernen en bebouwingsconcentraties.
2. Rivierkom met de smalle noord - zuid gerichte verkavelingspatronen, natuurgebieden, bosstructuren en landbouwlinten.
3. Dekzandrug als smeltkroes van uiteenlopende (met name) stedelijk functies, zoals wonen, werken, glastuinbouw en andere (niet) agrarische bedrijvigheid.
4. Landgoederenzone rond de Poort van Heusden als groene bufferzone tussen de bebouwde kommen met landschappelijke begeleiding rond het infrastructurele knooppunt.
5. Overlaat / kwelzone met zijn lage ligging (geaccentueerd door de Heidijk/Meidijk aan de noordzijde en de bosstructuren langs het Afwateringskanaal aan de zuidzijde) en open karakter, natte natuurgebieden en landbouwlinten.
6. Duin als gedeeltelijk bebost stuifzandgebied met bijzondere natuur- en landschapswaarden en de kleine multifunctionele kampontginning.

De visie per deelgebied is vooral gericht op de wijze waarop ontwikkelingen kunnen bijdragen aan het versterken van de landschappelijke

kernkwaliteiten. Hiervoor zijn de zogenaamde ontwerprichtlijnen per landschappelijk deelgebied opgesteld. De ontwerprichtlijnen zijn ontleend aan de kernkwaliteiten van deze landschappen en de landschappelijke doelstellingen. Deze zijn in de volgende paragrafen per deelgebied beschreven.

Deze ontwerprichtlijnen zijn zodanig geformuleerd dat er ruimte blijft voor interpretatie. De werkelijkheid is nu eenmaal weerbarstiger dan de theorie. Het afwegingskader dient ruimte te bieden voor een zodanige afweging van zich aandienende initiatieven dat een toets op basis van 'per saldo kwaliteitswinst' mogelijk blijft. De ontwerprichtlijnen geven tevens richting aan mogelijke vereveningsbijdragen die in bepaalde gevallen kunnen worden gevraagd. Hierbij is maatwerk geboden, waarbij de versterking van het aanwezige landschap ter plaatse het uitgangspunt is.

Per ontwikkeling is daarom maatwerk nodig om in te spelen op de opgestelde ontwerprichtlijnen.

Het is de uitdaging voor elke initiatiefnemer om voor elke situatie een op die plek afgestemd bouw- en inrichtingsplan (inclusief beplantingsplan) te maken dat leidt tot versterking van bestaande en/of nieuwe kwaliteiten in het landschap.

De ontwerprichtlijnen moeten worden toegepast bij wijzigingsbevoegdheden binnen het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied, alsmede bij ontwikkelingen die wel passen binnen deze ontwikkelingsvisie, maar niet zijn meegenomen in het bestemmingsplan.

Ofwel bebouwingsmogelijkheden die als recht of via een ontheffing in het nieuwe bestemmingsplan worden opgenomen, worden niet getoetst aan de ontwerprichtlijnen. De algemene legenda zoals hiernaast is afgebeeld geldt voor de kaarten in hoofdstuk 4.

	bestaande bebouwing		houtwal
	te slopen bebouwing		bosperceel
	nieuwe woning		fruit- / boomgaarden
	nieuwe / grotere stal		singel
	nieuwe / grotere kas		moestuin
	waterbassin		inrichting natte natuur
	functiewijziging		toegankelijkheid
	recreatie		

Algemene legenda ontwerprichtlijnen

4.1

Oeverwal

Beschrijving deelgebied

De oeverwallen zijn in het noordelijk deel van de gemeente gesitueerd, zuidelijk van de Maas tot de omgeving van het tracé van het 'Oude Maasje'. In dit gebied liggen de kernen Heusden, Oud-Heusden en Herpt en de kleinere bebouwingsconcentraties Doeveren, Heesbeen en Hedikhuizen, waardoor in het gebied naast landbouw veel verschillende en gemengde functies voorkomen. Het landschap wordt bepaald door rivierlopen, omdat de verkavelingen door de hoogteverschillen haaks op de rivier zijn gericht en dat bij een meanderende rivier zeer onregelmatige patronen oplevert. Door de vruchtbare gronden is landschap van oudsher gekenmerkt door rijke fruitgaarden, tuin- en akkerbouw. Het gebied van de oude uiterwaarden (Geldersche waarden en de Middelwaard) is door de riviersedimentaties het hoogste gedeelte van de oeverwal en zeer open van karakter. Aan weerszijden van de gemeente Heusden vinden in het kader van het Natuurbeleid uitvoeringsprojecten in het Maasdal plaats, gericht op hoogwaterveiligheid en natuurontwikkeling. De gemeente wil waar mogelijk deze projecten ondersteunen.

Landschappelijke kernkwaliteiten

- Relatieve openheid en hoogteverschillen in het microreliëf.
- Aanwezigheid en leesbaarheid van het dijksysteem langs de huidige Maas en de Hoge Maasdijk.
- Plaatselijk kleinschalige en onregelmatige verkavelingspatronen gebaseerd op de kronkelende loop van het 'Oude Maasje', de Hedikhuizensche Maas en het Haarsteegs wiel.
- Overwegend rustige overgangen tussen stedelijke vormen en open landschap met ook de bijzondere ligging van de vesting Heusden.
- Cultuurhistorische waarde van het gebied, ook in relatie met oude rivierloop (toen Heusden en Nederhemert één samenhangend gebied was).

Landschappelijke doelstellingen

- Het behoud en herstel van de kleinschalige en diverse ruimtelijke en functionele kenmerken (zoals fruit- en boomgaarden, heggen, houtwallen en dergelijke).
- Het herstel en het leesbaar maken van het tracé van het 'Oude Maasje'.
- Het behoud van de natuurlijke structuren bij het Haarsteegs wiel en de oude waarden in de omgeving van de Hedikhuizensche Maas.
- Het herstel en leesbaar maken van de Hedikhuizensche Maas, waarbij inbegrepen Fort Hedikhuizen en de oude haven van Haarsteeg en de oude schutsluis ten behoeve van die haven.
- Het behoud en de versterking van de open ligging van de vesting Heusden.
- Het behoud en de versterking cultuurhistorische waarden van de gehele vestings- en verdedigingswerken met elementen als Fort Hedikhuizen en de inundatiesluizen.
- Een betere landschappelijke inpassing van kleinschalige of grotere bebouwde gebieden.
- Verbetering van de profilering op toeristisch en recreatief vlak (vesting Heusden, Fort Hedikhuizen, oude en nieuwe Maaslopen - in combinatie met waterrecreatie - en de omgeving van Land van Heusden en Altena).
- Verbeteren c.q. herstellen van de hydrologie van de Natte Natuurparels.

Functionele prioriteiten

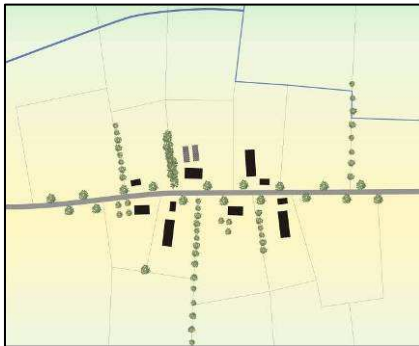
In dit deelgebied ligt het primaat bij de ontwikkeling van de grondgebonden landbouw, recreatie en toerisme. Dat betekent het volgende:

- Vergroting van agrarische bouwpercelen van grondgebonden agrarische bedrijven (niet meer passend binnen de bouwvlakken uit het bestemmingsplan) zijn mogelijk, mits op een goede manier landschappelijk ingepast.
- Nieuwvestiging van (grondgebonden) agrarische bedrijven in dit deelgebied is mogelijk, maar het benutten van bestaande bouwlocaties heeft de voorkeur.
- Nevenactiviteiten zijn toegestaan op het gebied van recreatie, agrarische hulpbedrijven, aan agrarische functie verwante bedrijven, landbouwproductverwerkende bedrijven en ateliers, musea en dergelijke.
- Ook bij functieverandering liggen de mogelijkheden vooral op het gebied van agrarisch gerelateerde of verwante bedrijven en horeca en recreatie. Ook worden in dit deelgebied mogelijkheden gezien voor verblijfsvoorzieningen in de vorm van een camping of hotel, op locaties die geen belemmeringen opleveren voor de aanwezige agrarische bedrijven.

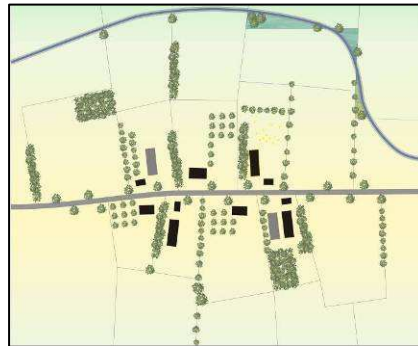
Bij bouwpercelen in aansluiting op de kernen en in de bebouwingsconcentraties biedt ook de ruimte voor ruimteregeling kansen door op het (voormalig) bouwperceel één of enkele woningen te bouwen.

Ontwerprichtlijnen

- Behoud en versterking van de bestaande onregelmatige blokverdeling (ontwikkelingen moeten binnen de huidige korrelgrootte passen).
- Plaatsing bebouwing zonder rooilijn in een losse opzet met onderlinge samenhang en afhankelijk van kavelvorm, haaks of evenwijdig aan de weg.
- Bij voorkeur toepassen van fruit- en boomgaarden en moes- en boerentuinen en solitaire bomen.
- Landschappelijke inpassing door de zijdelingse perceelsgrenzen te voorzien van hagen/heggen of houtwallen en kleinschalige bospercelen op achterliggende kavels.
- Waar mogelijk kansen benutten om de oude loop van het Oude Maasje meer herkenbaarheid te geven door solitaire bomen/boomgroepjes op de kavelgrenzen langs de (voormalige) waterloop te plaatsen.
- Toe te passen boomsoorten: notenbomen, fruitbomen, linden, essen, paardenkastanjes, en sleedoornhagen (als dominante soorten).

Huidige situatie

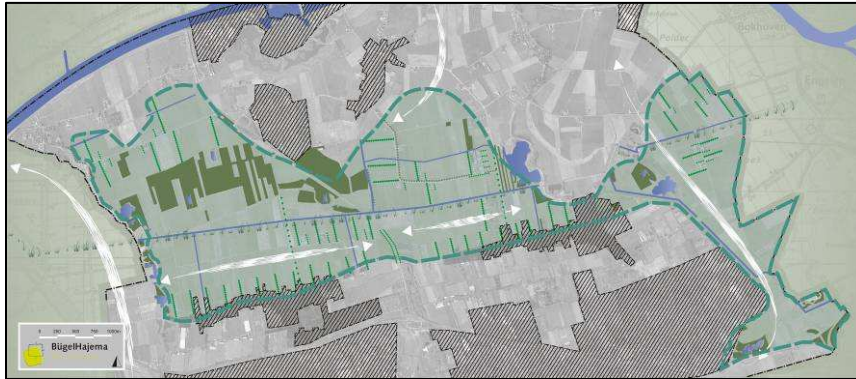

Mogelijke ontwikkelingen
met streefbeeld landschap

4.2

Rivierkom

Beschrijving deelgebied

Het rivierkomgebied is een vrij grootschalig en open landbouwlandschap tussen dekzandrug en de oeverwal. Aan de westrand wordt het gebied begrenst door de Zeedijk. Deze kan niet alleen als “dijk” worden gezien, maar als gehele landschappelijke zone met wielen, de dijk zelf en het begeleidende opgaande groen. De openheid in het gebied is relatief recent. Van de uitgebreide moerasbossen in dit van oorsprong zeer natte landschap zijn nog maar enkele boscomplexen, bosschages en bosstroken over. De kenmerkende strookverkaveling van het slagenlandschap is voornamelijk noord - zuidgericht en nog duidelijk ter herkennen. In het gebied zijn vooral agrarische bedrijven gevestigd. Deze zijn gegroepeerd in losse linten langs de ontsluitingswegen. Sommige grootschalige bedrijven liggen vrij in het landschap.

Landschappelijke kernkwaliteiten

- Openheid met name tussen de Hooibroeken en Elshout en omgeving De Bellaard en Elshoutse Zeedijk.
- De cultuurhistorische en stedenbouwkundige waardevolle lintstructuren in Haarsteeg en Elshout.
- Oude dijkkring langs Voordijk, Inlaagdijk en de Zeedijk als gehele landschappelijke structuur met de vele grote en kleine wielen (zoals de Koppelwiel en Buitenwiel).
- Relatieve openheid met lange zichtlijnen.
- Het gebied heeft een regelmatige noord - zuidgerichte strokenverkaveling.
- Waardevolle bosgebieden in de Hooibroeken met bosstroken en eendenkooien.
- Hiërarchische slotenstructuur, waarbij de Koningsvliet ook een belangrijke ecologische waarde heeft.
- Verbeteren c.q. herstellen van de hydrologie van de Natte Natuurepaleis.

Landschappelijke doelstellingen

- Behoud en versterking van de aanwezige waardevolle natuurgebieden (met name de Hooibroeken, Elshoutse wielen en omgeving Buitenwiel/Zooislagen).
- Ontwikkeling van een ecologische verbindingszone langs de Koningsvliet.
- Behoud van het kenmerkende verkavelingspatroon en de aanwezige openheid.
- Behoud en versterking van de herkenbaarheid van de oude dijkkring.
- Ontwikkeling van een landschapszone met potentie voor natuur en water ten oosten van Vlijmen ('Groene Rivier').

Functionele prioriteiten

In dit deelgebied ligt het primaat bij de ontwikkeling van de grondgebonden landbouw en het behoud van de aanwezige natuurgebieden. Dat betekent het volgende:

- Vergroting van agrarische bouwpercelen van grondgebonden agrarische bedrijven (niet meer passend binnen de bouwvlakken uit het bestemmingsplan) zijn mogelijk, mits op een goede manier landschappelijk ingepast.
- Nieuwvestiging van (grondgebonden) agrarische bedrijven in dit deelgebied is mogelijk, maar het benutten van bestaande bouwlo-

caties heeft de voorkeur. In ieder geval geen nieuwvestiging in de open gebieden tussen de Elshoutse wielen en Elshout en Haarsteeg en omgeving De Bellaard en Voorste Zeedijk.

- Nevenactiviteiten zijn toegestaan op het gebied van agrarische hulpbedrijven, aan agrarische functie verwante bedrijven, landbouwproductverwerkende bedrijven en ateliers, musea en dergelijke.
- Voor wat betreft functieverandering liggen de mogelijkheden vooral op het gebied van agrarisch gerelateerde of verwante bedrijven. De ruimte voor ruimteregeling wordt terughoudend toegepast, om vrijkomende locaties beschikbaar te houden voor de landbouw.

Ontwerprichtlijnen

- Behoud en versterking van de bestaande strokenverkaveling (ontwikkelingen moeten binnen de huidige korrelgrootte passen).
- Behoud van de bebouwde lintstructuren.
- Bij voorkeur plaatsing van de bedrijfsbebouwing in de lengterichting van de kavel. De woning mag haaks of evenwijdig aan de weg.
- Inpassing van grootschalige bedrijfsbebouwing of -erven middels brede bosstroken en boscomplexen.
- Bij voorkeur toepassen van een moes- en boerentuinen aan de voorkant.
- Landschappelijke inpassing door de perceelsgrenzen te voorzien van hagen/heggen of houtwallen en / of bospercelen.
- Respecteren van de open corridors en zichtlijnen.
- Waar mogelijk langs sloten een bijdrage leveren aan realisering van natuurvriendelijke oevers en met name langs de Koningsvliet.
- Toe te passen boomsoorten: elzen, eiken, populieren, essen en wilgen.

Huidige situatie

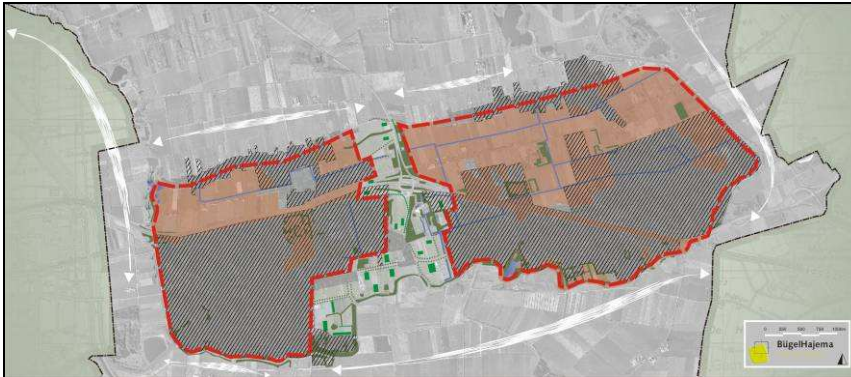

Mogelijke ontwikkelingen
met streefbeeld landschap

4.3

Dekzandrug

Beschrijving deelgebied

De dekzandrug is het iets hoger en droger gelegen gebied in de omgeving van de grotere kernen Vlijmen, Nieuwkuijk, Haarsteeg, Elshout en Drunen met een rijke cultuurhistorie. Hier, waar de vruchtbare eerdgronden liggen, waren vroeger de (fruit)tuinen, bouwlanden en akkers te vinden. Over een grote deel van deze akkerzone zijn inmiddels de kernen heen gegroeid. Alleen de open corridors zuidelijk van de linten Elshout en Haarsteeg zijn nog restanten van de oude akkerzone. Het gedeelte van de dekzandrug dat onder het buitengebied valt, bevat diverse vormen van agrarische bedrijvigheid, waarbij met name de grote hoeveelheid glastuinbouwbedrijven opvalt.

De dekzandrug heeft (zoals ook het rivierkomgebied) een duidelijke noord - zuidgerichte strokenverkeveling. Als oostelijke en westelijke gebiedsbe grenzing is de dijkring (Molensteeg, Heidijk, Vlijmensedijk en Voordijk) een belangrijk structurelement.

Landschappelijke kernkwaliteiten

- Grote diversiteit aan functies.
- Cultuurhistorisch en stedenbouwkundig waardevolle lintstructuren in Haarsteeg en Elshout.
- Niet bebouwde corridors tussen de kernen met kleinschalige structuren en zichten naar molens, dorpskernen en kerktorens.
- Waardevolle cultuurhistorische en landschappelijke ensembles zoals het kloostercomplex Mariënkroon en het crematorium met begraafplaats bij Onsenoort;
- Het gebied heeft een regelmatige noord - zuidgerichte strokenverkeveling.
- De zuidelijke dijkring als herkenbare landschappelijk structuurelement en begrenzing.

Landschappelijke doelstellingen

- Ontwikkeling van groene dorps- en lintranden naar het buitengebied.
- Versterking van fruit- en boomgaarden.
- Inrichting van ruimtelijke bufferzones met behoud van de zichtlijnen naar dorpskernen.
- Verbeteren c.q. herstellen van de hydrologie van de Natte Natuurparels.

Functionele prioriteiten

Dit deelgebied wordt gezien als een gemengd gebied waar ruimte is voor diverse functies en in de aangewezen gebieden het primaat ligt bij de glastuinbouw. Dat betekent het volgende:

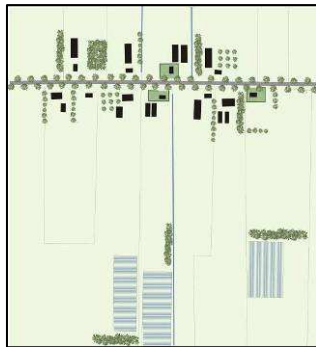
- Voor wat betreft de landbouw ligt het primaat bij de ontwikkeling van de bestaande grondgebonden landbouw en de glastuinbouw.
- Vergroting van agrarische bouwpercelen van grondgebonden agrarische bedrijven (niet meer passend binnen de bouwvlakken uit het bestemmingsplan) zijn mogelijk, mits op een goede manier landschappelijk ingepast.
- Nieuwvestiging van grondgebonden agrarische bedrijven is in dit deelgebied is niet toegestaan.

- Nieuwvestiging en uitbreiding van glastuinbouwbedrijven is toegestaan in de zogenaamde vestigingsgebieden. Uitbreiding van bestaande glastuinbouwbedrijven is toegestaan in het doorgroeigebied langs de Tuinbouwweg.
- De gemeente biedt ruime mogelijkheden voor nevenactiviteiten. Alle mogelijkheden zoals benoemd in paragraaf 3.5 zijn toegestaan.
- Ook ten aanzien van functieverandering biedt de gemeente ruime mogelijkheden (ambachtelijke bedrijvigheid, recreatie, zorgboerderij, horeca et cetera), met uitzondering van de doorgroe- en vestigingsgebieden voor de glastuinbouw. Daar wordt in beginsel geen functieverandering mogelijk gemaakt om de gronden beschikbaar te houden voor de glastuinbouw.

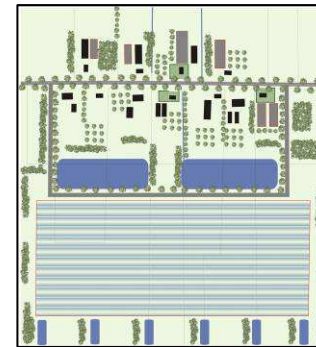
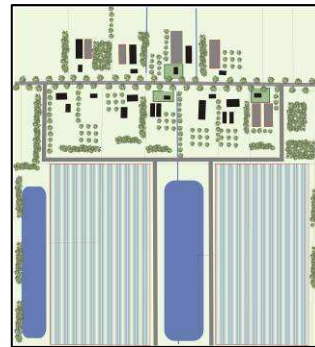
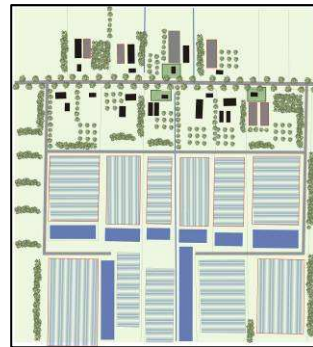
Buiten deze glastuinbouwgebieden is ook toepassing van de ruimte voor ruimteregeling toegestaan, waarbij op het (voormalig) bouwperceel één of enkele woningen wordt gebouwd.

Ontwerprichtlijnen

- Behoud en versterking van het landelijke karakter en de bestaande strokenverkaveling.
- Behoud van de bebouwde lintstructuren, nieuwe ontwikkelingen hieraan ondergeschikt (qua ligging).
- Behoud en versterking van traditionele voortuinen aan het lint en fruit- en boomgaarden op het zij- en achtererf.
- Respecteren van waardevolle zichtlijnen.
- Respecteren van open bufferzones/ zichtlijnen rond dorpskernen en cultuurhistorisch waardevolle elementen.
- Inpassing van grootschalige bedrijfsbebouwing of -erven middels brede houtwallen.
- Toe te passen boomsoorten: fruitbomen, essen, eiken, esdoorns en notenbomen.

Huidige situatie

Mogelijke ontwikkelingen
met streefbeeld landschap

4.4

Parkzone

Beschrijving deelgebied

De parkzone ligt midden in de dekzandrug heeft van oudsher een besloten karakter door dichtere boscomplexen en weinig bebouwing (voormalig landgoed). Inmiddels zijn sommige bossen en groenstructuren verdwenen. Het gebied kent een onregelmatige blokverkeveling met soms grillige landschappelijke structuren. De herkenbaarheid van de blokverkeveling ver vaagt.

Het zuidelijke gedeelte van het gebied vormt een groene buffer tussen Drunen en Nieuwkuijk, waarin onder meer 'De Poort van Heusden' is gelegen. Voor de Poort van Heusden heeft de gemeenteraad op 24 maart 2009 een gebiedsvisie aangenomen waarin het gebied primair wordt aangeduid voor dagrecreatieve en verblijfsrecreatieve voorzieningen, maar waarin tevens randvoorwaarden worden gesteld waarbinnen een verbrede ontwikkeling van het gebied kan plaatsvinden.

Het noordelijke gedeelte is een landschappelijke begeleiding van de grote infrastructurele lijnen (A59 en N267). De Heidijk vormt in dit deelgebied als zuidelijke grens een waardevolle landschappelijke structuur.

Landschappelijke kernkwaliteiten

- Relatief weinig bebouwing.
- Cultuurhistorisch en landschappelijk waardevolle structuren met allure.
- Ruime groene begeleiding rond het meest zuidelijke gedeelte van de provinciale weg N267 (ter hoogte van de aansluiting op de A59).
- Plaatselijk bijzondere geometrische tot grafische vormen in de verkevelingspatronen.

Landschappelijke doelstellingen

- Verdere verdichting door bebouwing tegen gaan binnen deze groene bufferzone tussen de kernen Drunen en Nieuwkuijk.
- Versterking van het halfopen mozaïeklandschap met landgoederen karakter (bospercelen, lanen, waterpartijen etc.).
- Herkenbaar maken van de bijzondere kavelstructuren.
- Behoud en versterking van een ruime en hoogwaardige landschappelijke inrichting van het knooppunt van de A59 en de N267 als 'parkway' ter veiligstelling van de groene buffer tussen de kernen Elshout en Vlijmen / Haarsteeg.

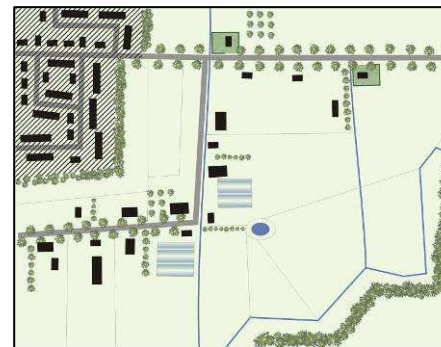
Functionele prioriteiten

In dit deelgebied ligt het primaat bij wonen en de versterking van de groenstructuren. Dat betekent het volgende:

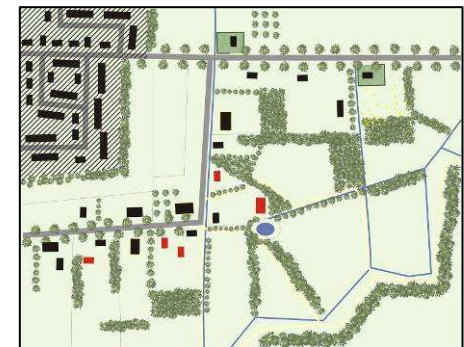
- Voor het in dit deelgebied gelegen agrarisch bedrijf liggen de kansen vooral in verbreding van activiteiten.
- De gemeente biedt daarom ruime mogelijkheden voor nevenactiviteiten. Alle mogelijkheden zoals benoemd in § 3.5 zijn toegestaan, met uitzondering van agrarisch gerelateerde bedrijven.
- Vergroting van het betreffende agrarische bouwperceel (niet meer passend binnen de bouwvlakken uit het bestemmingsplan) is mogelijk, mits op een goede manier landschappelijk ingepast.
- Nieuwvestiging van agrarische bedrijven is in dit deelgebied niet toegestaan.
- Bij functieverandering ziet de gemeente vooral kansen voor versterking van de woonfunctie door toepassing van de ruimte voor ruimte regeling en het eventueel bouwen van de woning op het betreffende perceel. Andere vormen van functieverandering worden echter niet uitgesloten, mits deze bijdragen aan de versterking van het groene karakter van dit deelgebied.

Ontwerprichtlijnen

- Herkenbaar maken van verdwenen verkavelingspatronen.
- Versterking van de afwisseling open - beslotenheid door bosaanplant.
- Nieuwe ontwikkelingen worden zorgvuldig ontworpen in een landgoedachtige opzet, met een ruime landschappelijke inrichting.
- Toe te passen boomsoorten: beuken, eiken, esdoorns; Rododendron als mogelijke sierstruik.

Huidige situatie

Mogelijke ontwikkelingen
met streefbeeld land-
schap

4.5

Overlaat/Kwelzone

Beschrijving deelgebied

Het gebied van de Overlaat/Kwelzone bevindt zich noordelijk van het kanaal Drongelen - 's Hertogenbosch en zuidelijk van de bebouwde kernen Vlijmen, Nieuwkuijk en Drunen. In het gebied zijn enkele grootschalige agrarische bedrijven aanwezig met name langs de Kanaalweg, de Honderdbunderweg en de Vendreef. Aan de oostzijde van dit deelgebied bevindt zich het waardevolle natte natuurgebied Vlijmensch Ven (Natura 2000-gebied).

Landschappelijke kernkwaliteiten

- Bijzondere landschappelijke corridor door het lange gebruik als overlaatzone tijdens hoog water. Lage ligging wordt geaccentueerd door de dijkbegrenzingsen.
- Het gebied heeft relatief regelmatige verkavelingspatronen gebaseerd op de wegenstructuur.
- De herkenbare noordelijke begrenzing met de kernen door de Meerdijk en Heidijk als smalle en groene overgang.
- De herkenbare zuidelijke begrenzing in de vorm van het kanaal Drongelen 's Hertogenbosch met daarlangs gelegen bosstroken.

Landschappelijke doelstellingen

- Het behoud van de openheid en de beleving van het gebied.
- Behoud en uitbreiding van de natte natuurwaarden in het natuurgebied Vlijmensch Ven met verbinding richting Moerputten.
- Het behoud en versterking van de groene randen langs de Meer- en Heidijk en het Afwateringskanaal.
- Beperkte uitbreiding van bebouwing in de centrale open vlakte.
- Beter beheer van het grondwaterpeil in het gebied, om verdere verdroging van het gebied te voorkomen.
- Een betere landschappelijke inpassing van de bestaande (agrarische) bedrijven.
- Verbeteren c.q. herstellen van de hydrologie van de Natte Natuurparels.

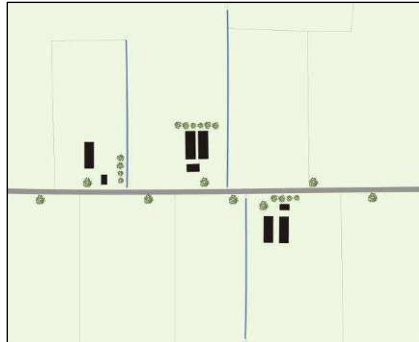
Functionele prioriteiten

In dit deelgebied ligt het primaat bij de ontwikkeling van de grondgebonden landbouw, behoud en versterking van de aanwezige (natte) natuurwaarden en ontwikkeling van extensieve recreatie en toerisme (voor zover passend binnen de natuurwaarden). Dat betekent het volgende:

- Vergroting van agrarische bouwpercelen van grondgebonden agrarische bedrijven (niet meer passend binnen de bouwvlakken uit het bestemmingsplan) zijn mogelijk, mits op een goede manier landschappelijk ingepast.
- Nieuwvestiging van (grondgebonden) agrarische bedrijven in dit deelgebied is niet toegestaan.
- Nevenactiviteiten zijn toegestaan op het gebied van agrarische hulpbedrijven, aan agrarische functie verwante bedrijven, landbouwproductverwerkende bedrijven en ateliers, musea en dergelijke.
- Voor wat betreft functieverandering liggen de mogelijkheden vooral op het gebied van agrarisch gerelateerde of verwante bedrijven. De ruimte voor ruimteregeling wordt terughoudend toegepast, om vrijkomende locaties beschikbaar te houden voor de landbouw.
- De roeivijver en omgeving worden verder ontwikkeld als recreatiegebied. Hier worden vooral kansen gezien voor outdooractiviteiten, kamperen en extensieve vormen van dagrecreatie, zoals wandelen en fietsen.

Ontwerprichtlijnen

- Bij voorkeur plaatsing van de bedrijfsbebouwing in de lengterichting van de kavel. De woning mag haaks of evenwijdig aan de weg.
- Inpassing van dominante bebouwing door middel van beplanting met aan ten minste drie zijden singels of houtwallen (eendenkooi-principe).
- Waar mogelijk langs sloten een bijdrage leveren aan realisering van natuurvriendelijke oevers en met name langs de Nieuwe Bossche Sloot.
- Behoud van de open corridors en zichtlijnen.
- In het algemeen open karakter van de erven.
- Toe te passen boomsoorten: elzen, berken en wilgen.

Huidige situatie

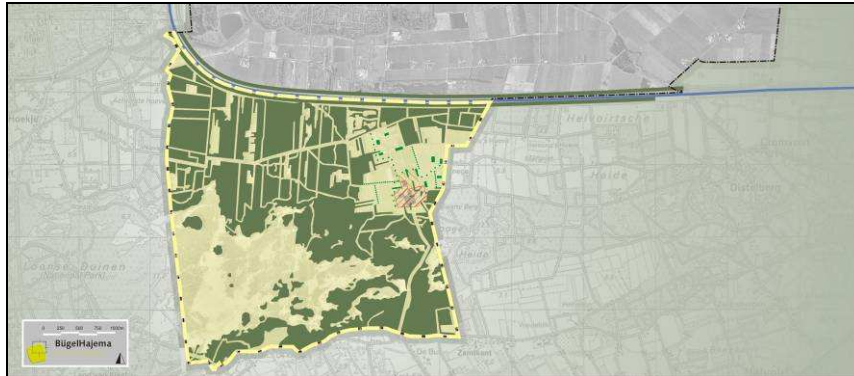

Mogelijke ontwikkelingen
met streefbeeld landschap

4.6

Duin

Beschrijving deelgebied

Dit betreft het beboste duingebied van het Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen en daarbinnen de omgeving van de kern Giersbergen. Het betreft een zeer waardevol natuurgebied dat als Natura2000 gebied is aangewezen. Dat garandeert een hoge mate van bescherming van de unieke kwaliteiten van dit gebied.

Landschappelijke kernkwaliteiten

- Weinig bebouwing binnen het gebied.
- Uniek natuurgebied met bossen, heide en stuifduinen.
- Oude kampenontginningen in de omgeving van Giersbergen als half-open en enigszins besloten gebieden in het bos.

Landschappelijke doelstellingen

- Behoud en versterking van de aanwezige landschaps- en natuurwaarden.
- Behoud en versterking van het kleinschalige en traditioneel landelijke karakter rond Giersbergen.
- Versterking van de groene randen en houtwallen rond Giersbergen.

Functionele prioriteiten

In dit deelgebied ligt het primaat bij het behoud en de versterking van de aanwezige natuurwaarden en ontwikkeling van extensieve recreatie en toerisme (voor zover passend binnen de natuurwaarden). Dat betekent het volgende:

- Voor wat betreft de landbouw ligt het primaat bij de ontwikkeling van de grondgebonden en biologische landbouw. Vergroting van agrarische bouwpercelen van grondgebonden agrarische bedrijven (niet meer passend binnen de bouwvlakken uit het bestemmingsplan) zijn mogelijk, mits de effecten daarvan op het naastgelegen natuurgebied aanvaardbaar zijn en mits de uitbreiding op een goede manier landschappelijk wordt ingepast.

- Nieuwvestiging van (grondgebonden) agrarische bedrijven in dit deelgebied is niet toegestaan.
- Verdere ontwikkeling van de boomkwekerij moet worden voorkomen. Waar mogelijk kansen benutten voor omschakeling naar andere agrarische bedrijfsvormen.
- Nevenactiviteiten zijn toegestaan op het gebied van extensieve recreatie, agrarische hulpbedrijven, aan agrarische functie verwante bedrijven, landbouwproductverwerkende bedrijven en dienstverlening en overig.
- Voor wat betreft functieverandering liggen de mogelijkheden vooral op het gebied van extensieve horeca, recreatie en toerisme. Toepassing van de ruimte voor ruimte regeling is alleen mogelijk indien de extra woning(en) worden gebouwd in de kern of bebouwingsconcentratie Giersbergen.

Ontwerprichtlijnen

- Behoud en versterking van de bestaande onregelmatige blokverdeling.
- Plaatsing bebouwing zonder rooilijn in een losse opzet met onderling samenhang en afhankelijk van kavelvorm, haaks of evenwijdig aan de weg.
- Toepassen van boomgaarden en moes- en boerentuinen en solitaire bomen.
- Landschappelijke inpassing en afronding door de erfgronden aan de zijanten te voorzien van houtwallen en hakhout en bospercelen op achterliggende kavels.
- Toe te passen boomsoorten: Eiken, berken, haagbeuken, esdoorns.

Huidige situatie

Mogelijke ontwikkelingen
met streefbeeld landschap

Colofon

Opdrachtgever

gemeente Heusden

Contactpersoon

John Burgs en Willem van de Ven

Rapport

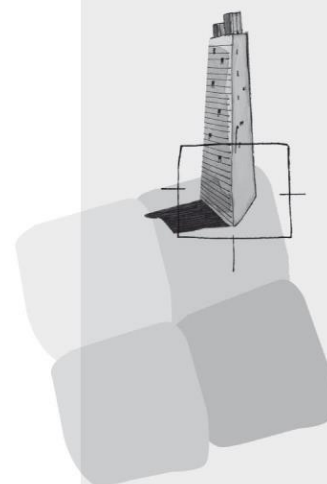
Dave van den Meijdenberg
en Henk Veldhuis

Projectleiding

Henk Veldhuis

Projectnummer

099.00.37.00.00

BügelHajema Adviseurs bv
Bureau voor Ruimtelijke
Ordering en Milieu BNSP
Utrechtseweg 7
Postbus 2153
3800 CD Amersfoort

T 033 465 65 45

F 033 461 14 11

E

amersfoort@bugelhajema.nl

W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en Amersfoort